ANT

Haftalık Dergi • 20 Şubat 1968 • Sayı: 60 • 125 Kuruş

zekeriya sertel'in hatıraları

İLHAN SELÇUK OLAYI

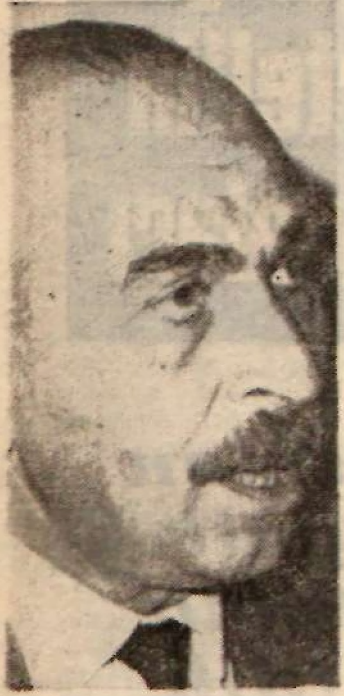
Düşman işgali altında satılık yazarlar

Nâzım Hikmet Bâbıâlide

Demokrat Parti'nin doğuşunda basının rolü

...Ve Tan Olayı'nın içyüzü

HAFTANIN NOTLARI

TİP 8 yaşında

Türkiye İşçi Partisi 13 Şubat'ta sekizinci yılına bastı. Bu münasebetle genel merkezde ve illerde çeşitli törenler düzenlendi. TİP Genel Başkanı Aybar da bir mesaj yayınladı. Aybar'ın mesajında özetle şöyle denilmektedir: «TİP'in varlığı ve milli bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundaki bilinçli ve yürekli mücadelesiyledir ki, Türkiye'de demokrasi meşrutiyetten beri ilk defa gerçek anlamını bulmuş, rayına oturmuştur. Demokrasi sol kanatsız olamaz. Sermaye güçleri karşısına emek siyasi bir güç olarak dikilmelidir ki, denge kurulsun ve tarihi akışıyla emekten yana dönüşsün. Bugün sömürücü ve işbirlikçi sınıfların partimize karşı ateş püskürmelerinin nedeni budur. TİP, emekçi halkımızın biricik umut kapısıdır. Sömürücülerin bu kapıyı kapatmasına imkân vermeyeceğiz. Kendi oylarıyla halk kendi iktidarını kuracaktır ve bu Amerika'ya bağlı kapkaççı kapitalist düzeni temelinden değiştirecek, Anayasa'nın kâğıt üzerinde kalan hükümlerini hayata geçirecektir. Bu mutlu günde, partimizin kurucusu emekçi kardeşlerimizi sevgi ve saygı ile anıyoruz...» Ayrıca, Cumhurbaşkanı Sunay, kuruluş yıl dönümü dolayısıyla TİP'e bir mesaj yollamıştır.

12 şubat

«Yol vergisi»

● «1968 bütçesi 500 milyon lira açıktır» diyerek gerçek 1 milyar 700 milyon liralık açığı saklamaya çalışan Süleyman İktidarı, CHP devirlerinin «yol vergisi»ni başka biçimde getirmek üzeredir. «Devlet Demiryolları aleyhine işleyen yıkıcı rekabetin ortadan kaldırılması, motorlu kara taşıt sahiplerinin yolların yapımı, bakımı ve onarımı giderlerine katılmalarını sağlamak» gerekçesiyle hazırlanan kanun tasarısı, otomobil, minibüs, kaptıkaçtı, panel ve kamyonetlerin net ağırlıklarından kilogram başına yılda 150 kuruş, kamyon, otobüs ve troleybüslerden yüklü olarak ağırlıkları üzerinden kilogram başına yılda 50 kuruş, motosiklet ve lâstik tekerlekli traktörlerden yılda 200 lira vergi alınmasını öngörmektedir. Halk yararına bütün ekonomik ve sosyal reformlardan kaçan Süleyman iktidarı, yeniden ihya ettiği bu «Yol Vergisi» ile her zaman olduğu gibi gene dar gelirli yurttaşın sırtına abanmaktadır. Çünkü, taksi, minibüs, dolmuş, kamyon ve otobüs sahipleri «Yol Vergisi» uygulanmağa başlandığı anda zamma giderek zararlarını kapatacaklardır. Böylece, Süleyman İktidarı dolaylı olarak dar gelirli vatandaştan yeni bir vergi almış olacaktır.

Sabit Ülker öldü

● TİP Şişli İlçesi'nin eski Sekreteri Sait Ülker Feriköy'deki gecekondusunda ciğer kanseri hastalığından kurtulamayarak öldü. Ülker inanmış bir sosyalistti ve bütün hayatını parti çalışmasına vermişti. Eski bir asker ve sağlıkçıydı. Son soluğuna kadar partisini düşündü ve partisini sordu. 60 yaşında hayata gözlerini yuman Ülker'in ölümü, devrimciler arasında büyük üzüntü yarattı.

13 şubat

Ordu'da cadıkazanı

● Ordu'da Komünizmle Mücadele Derneği'nin kongresi gerici kuvvetlerin bir gövde gösterisi halinde yapıldı. Kongre için bir yandan el ilânları dağıtılırken, bir yandan da Ordu Müftüsü camide cemaatı kongreye dâvet etmişti. Toplantıda konuşan bir yarbay açıkça siyasete karışarak «korkmayın, ordu arkanızda; bir müslüman on kızılı öldürebilir... TİP'liler komünisttir» derken CHP'nin Ordu İl Sekreetri Avukat Orhan Vural da Çetin Altan'ın aile mahremiyeti tanımadığını ileri sürerek «ortanın solu» nun ne demek olduğunu bir güzel ispatladı. Diğer konuşmacılar da «Komünistler her yere girdiler, bunların hakkından biz gelemiyoruz, siz geleceksiniz...» diyerek dinleyicileri kışkırtmak için ellerinden gelen gayreti gösterdiler.

Yetkiner istifa etti

● Türk İş'e bağlı Basın İş Sendikası'nda çözülme devam etmektedir. Son olarak sendikanın İstanbul Şubesi Başkanı Ayman Yetkiner, genel merkezin tutucu politikasını tasvip etmediği için görevinden istifa etti. Yetkiner, Ankara merkezli Basın İş'in İstanbulda örgütlenmesi için büyük gayret sarfetmişti. Bilindiği gibi, bir süre önce de, sendikanın genel sekreteri Bekir Çiftçi devrimci tutumdan uzaklaştığı için istifa etmişti

Yasak eserler

● Bir süre önce ANT'da açıkladığımız «yasak yayınlar» konusu Millet Meclisinde tartışmalara yol açtı. CHP ve TİP Milletvekilleri, Bakanlar Kurulunun aldığı keyfi kararlarla Demirperde gerisinden geldi diye Mozart ve Beethoven'in plâklarının dahi yasaklandığını belirterek yasaklamanın mahkeme kararıyla yapılmasını istediler.

14 şubat

Yurtta olay

● İstanbul'un en büyük öğrenci yurtlarından biri olan Site Öğrenci Yurdu'nda öğrenci temsilcileri Vietnam Fotoğrafları Sergisi açtılar. Ancak sergi gece saat 23 sularında dışarıdan gelen sağcı zorbalar tarafından sabote edilmek istendi ve bu yüzden olaylar çıktı. Ertesi sabah da Yurt Müdürü Ali Keskin çok erken saatte gelerek resimleri indirtmeğe kalkıştı. Ancak sosyalist öğrenciler duruma müdahale ederek serginin dağıtılmasını önlediler.

Kime yardım?

● Amerikan emperyalizminin hizmetindeki Güney Vietnam Hükümeti'nin Türkiye'den ilaç yardımı istemesi tepki yarattı. TİP Genel Başkanı Aybar, Russell Mahkemesi Daimi Komitesi Üyesi sıfatıyla Hue'den kendisine çekilen bir telgrafta Amerikalıların sivil halka karşı zehirli gaz kullanmağa başladıklarını açıklayarak yardım konusunda şöyle dedi: «Bu yardım, milletlerarası Kızılhaç eliyle Milli Kurtuluş Cephesi'ne ve Dedokratik Vietnam Cumhuriyeti'ne yapılmalıdır. Yardımlar halka fiilen ancak bu yoldan ulaşabilir.» İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Hasan Yalçın ile Teknik Okullar Talebe Birliği Başkanı Taner Çakıroğlu da, Çağlayangil'e telgraf çekerek Güney Vietnam Hükümeti'ne yardım edilmesine karşı olduklarını açıkladılar. Birlik başkanları, ayrıca, Ho Şi Minh'e çektikleri telgrafta «kahraman ve vatansever Vietnam halkına Türk gençliğinin selâmlarını» bildirdiler.

15 şubat

Baro'da ihtilâf

● Avukat Suavi Raşitoğlu'nun görevini yaparken Emniyette dövülmesi olayının yankıları gün geçtikçe büyümektedir. ANT'ın açıkladığı bu olay karşısında İstanbul Barosu Yönetim Kurulu'nun gösterdiği tepkiyi yetersiz bulan genç ve devrimci avukatlar, 50'den

Suavi Raşitoğlu

fazla imza toplayarak Baro Genel Kurulu'nun olağanüstü toplantıya çağırılmasını istemişlerdir. Devrimci avukatların bu isteklerini aşırı bulan Baro Başkanı Ferruh Dereli, bu sebeple görevinden istifa etmiş ve Genel Kurul olağanüstü toplantıya çağırılmıştır. 28 Şubat'ta toplanacak olan Genel Kurulda «dayak olayı» enine boyuna görüşülecektir. Öte yandan Ankara'daki toplumcu avukatların yaptıkları müracaat üzerine Ankara Barosu, İstanbul Barosu'na başvurarak olay hakkında bilgi istemiştir. İstanbul'dan gelen cevapta Raşitoğlu'nu döven İkinci Şube Müdür Yardımcısı Şeref Kılıçtakan ile yardımcısı hakkında soruşturma açıldığı ve her ikisinin de Raşitoğlu'ndan özür dilediği bildirilmiştir. Bunun üzerine Ankara Barosu'nun başkâtibi İsmail Tuna, dilekçeye imza koyan avukatları birer birer ziyaret ederek İstanbul'dan gelen cevabı tebliğ etmiştir. Ancak bu cevap Ankara'lı avukatları da tatmin etmemiş ve Baro nezdinde yeniden teşebbüse geçilmiştir. Türkiye'de bugün serbest olarak çalışan hukukçuların, yani avukatların sayısı 8-10 bin arasındadır. Bu yüzden barolar, en büyük hukuk gücünü temsil etmektedir. Ancak barolar şimdiye kadarki tutucu davranışlarıyla, ülkede hukuka saygılı bir düzenin kurulmasında sesini duyuramamaktadır. Raşitoğlu olayı, sadece meslekî bir mesele olarak ele alınmamalı, bütün vatandaşların sık sık karşılaştıkları hukuk dışı bir davranış olarak değerlendirilmelidir. İstanbul Barosu'nun yapacağı toplantı bu bakımdan büyük önem taşımaktadır. Genç ve devrimci hukukçular, Baro'yu bir baskı grubunun temsilcisi haline getirmek için gerekli kavgayı bu toplantıda vermek zorundadırlar. 27 Mayıs anayasasının kabulünden sonra üniversite, basın, sendikalar, Ticaret ve Sanayi Odaları birer baskı grubu haline geldikleri halde, Barolar şimdiye kadar sadece üyelerine cübbe temin etmekle yetinen kuruluşlar olmaktan ileri gidememişlerdir. İstanbul Barosu, toplumsal gelişmenin ardında kalmamak için, artık devrimci bir nitelik kazanmak zorundadır.

Sırtını halka dönen parti: AP

Kuruluşunun 7. yılı dolayısiyle düzenlenen balo Adalet Partisi'nin kendisini iktidara getiren köylüye, işçiye, küçük esnafa sırtını çevirdiğini tescil etmiştir. Morisson adlı Amerikan Şirketinin temsilciliğinden AP Genel Başkanlığına ve Başbakanlığa gelen Süleyman Demirel ve eşi Nazmiye Demirel, balolarda kılık-kıyafeti bozuk, anadolu oyunları oynayan yurttaşlar görmeyi istemediklerinden, AP'nin 7. Kuruluş yılı balosunda kıyafet mecburiyeti konulmuştur. Bu yüzden Büyük Ankara otelinde düzenlenen baloya, AP'yi iktidara getiren işçi, köylü, küçük esnaf yurttaşlar girememiş ve kapıdan çevrilmişlerdir. Erkeklerin smokin, kadınların binlerce liralık tuvaletler giydiği AP balosunda su gibi viski içilmiş, ses sanatçılarının Başbakan'ın bulunduğu masaya yaklaşması yasaklanmıştır. Ses sanatçılarına programları bittikten sonra da «Yasak Bölge» ilân edilen Başbakan'ın bulunduğu masaya yaklaşmamaları ihtar edilmiştir.

16 şubat

Haksız kesinti

● Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası'nın IETT idaresiyle anlaşarak burada çalışan işçilerden «bina fonu» adı altında 100'er liradan fazla kesinti yapması büyük huzursuzluk yarattı. Her ay 10 lira sendika aidatı kesilirken bu defa bu miktarın on misli artırılması üzerine güç durumda kalan işçiler parayı kesen işletmeyi mahkemeye verecekleri gibi, tam bir sendika saltanatı yaratan Tümtis'ten de istifa edeceklerini söylemektedirler.

Lüks meskenler

● Türkiye'de lüks mesken ve gecekondu sayısı her geçen gün hızla artmaktadır. 1955 yılında 50 bin olan gecekondu sayısı bugün 500 bine yükselmiştir. Gecekondularda oturan yurttaşların yüzde 70'i işçidir. Oda başına düşen nüfus ise 2,52'dir. Lüks meskenler ile gecekonduların hızlı artışı, Türkiye'de sınıflar arasındaki uçurumu daha belirli hale getirmektedir.

17 şubat

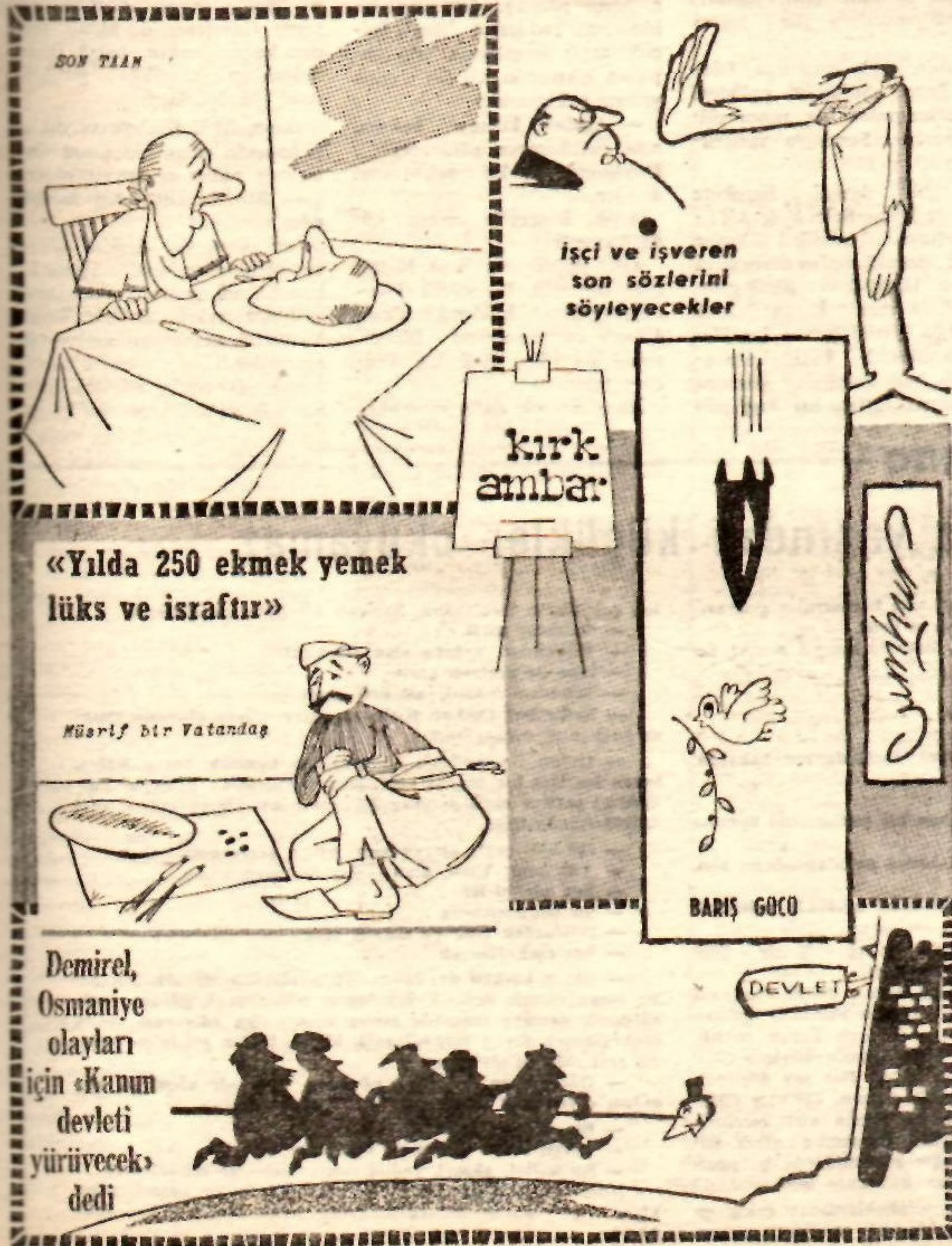
İlâç boykotu

● Kimya İş Sendikası, Topkapı'da kurulu Birleşik Alman İlâçları Limited Şirketi'nin sendika yöneticilerini, sendika temsilcilerini ve üyelerini işten çıkartması üzerine vatandaşları Alman İlâçlarına karşı boykota çağırmıştır. Bu şirketin ortakları arasında Knoll, Shering, Merck ve Bayer firmaları bulunmaktadır. Bu münasebetle Cumartesi günü Kimya İş üyeleri, işçiler, gençlik ve halkın katıldığı bir «Yabancı Sermayeyi *Protesto Sessiz Yürüyüşü*» yapılmıştır. Öte yandan, Fikir Kulüpleri Federasyonu İstanbul Sekreterliği olayla ilgili olarak «İşçiler haklarını alacaktır» başlıklı bir bildiri yayınlamış ve bunu Birleşik Alman İlâçları Fabrikası'nın önünde işçilere dağıtmıştır. Bildiriyi dağıtan gençlerle fabrika yöneticileri arasında bu yüzden çatışmalar olmuştur. Türkiye Maden İş Sendikası da bir bildiri yayınlayarak 30 bin üyesiyle Kimya İş'in boykot hareketini desteklediğini bildirmiştir.

18 şubat

Kitaplar toplatılıyor

● Son bir ay içerisinde İstanbul'da yedi kitap birden toplatılmış ve çeviricileriyle yayıncıları hakkında soruşturma açılmıştır. Bu defa da Che Guevara'nın yazdığı ve Can Yücel'in Türkçeleştirdiği «Kübada Sosyalizm ve İnsan» adlı kitap 2. Sulh Ceza Yargıçlığı kararıyla toplatılmış, bunu Fransız Yazarı A. Verbine'nin yazdığı ve Hür Yayınevi'nin türkçeleştirerek yayınladığı «Sovyetler Birliği'nde Sendikacılık» isimli kitabın *toplatılması izlemiştir.* Guevara'nın daha önce de yine Payel Yayınevi tarafından yayınlanan Gerilla Harbi isimli kitabı toplatılmıştı... Ankara'da ise Stalin'in Sol Yayınlar tarafından yayınlanan «Sosyalist Ekonominin Meseleleri» ve «Marksizm ve Milli Mesele» adlı kitaplarından dolayı yönetmen Muzaffer Erdost ve yine Stalin'in «Diyaletik ve Tarihi Materyalizm» adlı kitabından dolayı Vahap Erdoğdu hakkında 142. maddeye göre soruşturma açılmıştır.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Son gidişleri olacaktır!

Doludizgin bir gidiştir bu kör karanlığa doğru... Vurgun, soygun, yağma, terör... Bir haramzadeler güruhunun kirli çıkarlarını sürdürmek için her şey yapılıyor... Savcı üstüne savcı değiştirip, kanun tezgâhlıyorlar. Politikanın transfer pazarında partiden partiye atlayarak koltuk uğruna bütün inançlarını yitirmiş bir adam, adalet adına adaleti boğazlamağa çalışıyor. Yıllar yılı Çetin Altan ile uğraştılar, başedemediler... Şimdi de İlhan Selçuk'un başını yemek için harekete geçtiler. Ve diğer sosyalist yazar ve düşünürlerin de... Suç? Bu düzenin nasıl değiştirileceği üzerinde kafa yormak, bunun yollarını araştırmak. Telaşları bu yüzden... Sorgular, sualler, zabıtlar, polisler, tutuklama talepleri, yine sorgular.. Yüzlerce yılı bulmuş dâvalar... Sipariş üzerine kaleme alınmış bilirkişi raporları. Ve de jurnaller! Tam bir cadı kazanıdır kaynayan... Ya kaynatanlar? Sadece Süleyman Bey mi, Hasan Bey mi, Faruk Bey mi? Hayır, AP'lisi, GP'lisi, CHP'lisiyle tüm çıkarcılar kadrosu! Kapitalistinden, kompradorundan, ağasından tutun da yuvalandığı gazetede «ortanın solu» sloganı ardına gizlenip polis ve savcılara göz kırpan «has adam»lara kadar hepsi kazanın çevresinde fır dönüp «komünist! kripto!» diye çığlıklar atarak tepiniyor!

Düzen değişmiyecekmiş, değiştirilemezmiş! Yalan... Türk toplumu öyle bir dönüm noktasında ki, düzen, istesek de istemesek de değişecektir. Ama nasıl değişecek, kim değiştirecek? İşte mesele burada... Bugün düzen savunucusu gibi ortaya çıkıp sosyalistleri «düzeni değiştirmeye kalkışmak»la suçlayanlar da düzene karşı değil midir? Ve karşı oldukları için değil midir bütün bu çevirdikleri dolaplar? Hazırlanan yağma, vurgun tasarıları? Seçim Kanunu'nu değiştirip mutlak çoğunluğu sağladıktan sonra anayasayı rafa kaldırma hesapları? Gerekli çoğunluk sağlanırsa anayasanın muhakkak surette değiştirileceğini resmen ilân edenler, sömürücüler iktidarının en başındakiler değil midir? Onlar nasıl daha fazla vurgun yapabilmek için bugün kendilerini bağlayan bir takım kayıtlardan kurtulmak, işçi sınıfının temsil edilmediği bir parlamento ile ülkeyi yönetmek, devrimci anayasa kuruluşlarının denetimini bertaraf etmek istiyorlarsa; onların karşısındaki emekçi sınıflar ve sosyalistler de alınterinin sömürülmediği, çoğunluğu teşkil eden emekçilerin yurt yönetimine ağırlığını koyduğu, her vatandaşın insanca ve haysiyetli biçimde yaşadığı, eşitsizliklerin ortadan kaldırıldığı bir düzen yaratmak için elbette mevcut düzene karşı çıkacaklardır.

Bu, ezenlerle ezilenlerin mücadelesidir. İki sınıf da kendi düzenini kurmak kavgasındadır. Egemen sınıfların getirmek istediği düzenin adı «faşizm» emekçi sınıfların getirmek istediği düzenin adı «sosyalizm»dir. Ve eğer bu düzenlerin bugünkü anayasa çerçevesinde değerlendirmesi yapılacak olursa, sosyalizmin Türkiye'de halkın desteğiyle hakim kılınması için bütün hukuki kapılar açıktır. Ama faşizm için böyle değildir. Gerek anayasa mahkemesi, gerekse yargıtay, 1961 Anayasası'nın faşizme kesinlikle kapalı, sosyalizme ise açık olduğunu kabul etmişlerdir. Kaldı ki, çok küçük bir azınlığı teşkil eden egemen sınıfların karşısında emekçi sınıf ve tabakalar ezici çoğunluğu meydana getirdiğine göre, gücünü ve desteğini onlardan alan bir sosyalist düzenin kurulması, en demokratik harekettir. Ama, bir avuç mutlu azınlığın sistemi olan faşizmi Türkiye'de hâkim kılmak, anayasayı ve demokrasiyi boğazlamak demektir. İşte bugün sosyalist yazarları ve düşünürleri susturmak için bilirkişileri, savcıları seferber eden egemen sınıfların temsilcileri böylesine karanlık bir gidiş içindedirler ve tarihsel gelişime ters düştükleri için de herhalde bu son gidişleri olacaktır.

İlhan Selçuk olayı ve sola karşı terör!

Sola karşı büyük bir teröre gitmek için basın savcıları arasında geniş çapta değişiklik yapan Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in tertibi, ilk sonucunu geçen hafta verdi: Cumhuriyet Gazetesi yazarı İlhan Selçuk, **«Komünizm propagandası»** yaptığı gerekçesiyle ve **«tevkif»** talebiyle adalete sevkedildi... Aynı suça iştirak ettiği iddiasıyla, ANT hakkında da soruşturma açıldı...

Devrimci gazeteciler hakkında hemen her hafta bir kaç dosya açan basın savcılarının gayretleri, profesyonel terörcü Dinçer'i bir türlü tatmin etmemişti... **«Daha fazla, daha fazla...»** diyordu. Ama açılabilecek kadar açılmıştı, daha fazlasını açmağa zamanları yetmiyordu. Üstelik sırf açmış olmak için soruşturma açmak, zaman zaman savcıları çok gülünç durumlara düşürüyordu. Ankara'dan verilen emirler üzerine Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer gibi fetvacıların verdikleri ısmarlama bilirkişi raporlarına dayanarak açılan dâvalar hiçbir esasa ve delile dayanmadığı için yargıç önünde fiyasko veriyordu.

Meselâ geçen Çarşanba günü Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nde yayınladıkları bir bildiriden dolayı T.C.K. 142. maddesine muhalefetten yargılananların **«Bizim yargılanmamıza yol açan bildirinin orijinali dosyada yok, başkaları bu tip bildiriler yayınlayıp altına bizlerin adlarını yazdıktan sonra dağıtırsa bunun suçlusu biz mi olacağız? Lütfen bildirinin orijinalini bize gösterin. Yoksa, buna rağmen bizi sanık olarak yargılayacak mısınız?»** sorusuna yargıçlar verecek cevap bulamamışlardı.

Ama, Dinçer, kendisini CKMP'den transfer edip bakanlık sandalyesine oturtan Demirel'e minnet borcunu ödemek için sosyalistler hakkında daha fazla dâva açtırmayı zorunlu görüyordu. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'ndan, sosyalist gazeteciler hakkında açılmış soruşturma ve dâvaların bir listesinin çıkartılarak acele kendisine gönderilmesini istedi. Liste kısa zamanda düzenlenerek Ankara'ya yollandı. Listede gerek Çetin Altan, gerekse ANT yazarları hakkında açılan soruşturma ve dâvalarda istenen ceza miktarının yüzlerce yılı bulduğu görülüyordu. Ancak Dinçer bunu dahi az bulmuştu. Üstelik, İlhan Selçuk hakkında gerektiği kadar dâva açılmamıştı.

Sosyalist yazarları susturmak kararında olan Dinçer, derhal operasyona girişerek İstanbul'daki basın savcılarının çoğunu başka yerlere gönderip yerlerine yenilerini tayin etti. Yeni savcılara, dâva sayısının süratle arttırılmasını, bu arada İlhan Selçuk'un da icabına bakılmasını bildirdi.

İlhan Selçuk hakkında dâva açabilmek için vesile aranırken, Milliyet Gazetesi'nde damat Metin Toker'in, bir süre önce TÖS salonunda yapılan **«Devrim Stratejisi»** ile ilgili açık oturumu ele alarak **ihtilal provası yapıyorlar»** diye verdiği jurnal, Dinçer'in savcıları için mükemmel bir fırsat oldu.

Söz konusu açık oturumda, Behice Boran ve Mihri Belli ile birlikte İlhan Selcuk da konuşarak **«devrim stratejisi»** üzerine görüşlerini açıklamıştı. Bu tamamen bir inceleme konuşması idi. Bütün demokratik ülkelerde açık açık tartışılan, üzerine makaleler, kitaplar yayınlanan bir konuda Türkiye'de sosyalist düşünürlerin de durmaları, Türkiye için en doğru yolu araştırmaları gayet normaldi. Madem ki **«sosyalizme açık»** bir anayasa yürürlükteydi, öyleyse bu anayasanın himayesinde sosyalist devrimin nasıl gerçekleştirileceğinin tartışılmasından daha tabiî bir şey olamazdı.

Ama son zamanlarda **«gazetecilik»**le **«jurnalciliği»** birbirine karıştıran ve düşünceye düşünce ile karşı çıkmadığı için **«kripto»** edebiyatıyla sosyalistlere saldıran Metin Toker açık oturumun ANT'ya yayınlanan metnini kendine göre yorumlayarak savcılara göz kırpıyordu.

HASAN DİNÇER
Profesyonel terörcü

Esasen açık oturumu izleyen Faruk Sükan'ın polisleri de dermeçatma bir rapor düzenleyerek Savcılığa yetiştirmişlerdi.

Savcılık derhal harekete geçti ve İlhan Selçuk ile ANT'ın sorumlu müdürü Yaşar Uçar'ı önceki hafta sorguya çağırdı. Uçar, davet günü giderek ifade verdi. İhsan Selçuk savcılığa gittiği sırada ise, ifade yazdıracak kâtip bulunamadığı için kendisine **«kusura bakmayın, lütfen bir kaç gün sonra buyurun»** dendi.

Nihayet geçen salı sabahı emniyetten evine telefon edilerek İlhan Selçuk'a o gün mutlaka savcılığa gitmesi tebliğ edildi. Selçuk, **bu gibi çağrılara pek önem vermediği için,** gazetesini dahi haberdar etmeden saat 15'te **savcılığa gitti.** Yeni tayin edilen basın savcısı Bedii Soykan, açık oturumdaki konuşmasından dolayı Selçuk'u tam iki saat süreyle sorguya çekti. İfadesinde **«komünizm propagandası yaptığı»** iddiasını reddeden İlhan Selçuk, zaptı imzalamış, tam kapıdan çıkıyordu ki, iki polis yanına yaklaşarak:

— **Ağabey, kusura bakma, seni mahkemeye götüreceğiz... Hakkında tevkif talebi var,** dediler.

Artık, Dinçer'in oyunu açığa çıkmıştı.

AP iktidarının yeni hedefi belli olmuştu. Bir türlü dokunulmazlığını kaldırıp Çetin Altan'ı susturamayan Dinçer, şimdi de İlhan Selçuk'a kancayı takmıştı...

İlhan Selçuk daha savcılıkta ifade verirken, kendisinin tutuklanacağı haberi, Ap çevrelerinde duyulmuştu.

İstihbarat almak için Belediye Meclisi'ne giden Cumhuriyet Gazetesi Muhabiri İhsan Onur'a, AP'li üyeler:

— **Haberin var mı? Seninkini, İlhan Selçuk'u tevkif ettiler,** demişlerdi.

Hiçbir şeyden haberi olmayan Onur önce kendisine şaka yapıldığını sanmış, AP'li üyelerin ısrarı üzerine gazeteye telefon etmek zorunda kalmıştı. Gazetenin de hiçbir şeyden haberi yoktu, hattâ İlhan Selçuk'un savcılığa gittiğini dahi bilmiyorlardı.

Onur, AP'li üyelere verdikleri haberin yalan olduğunu söyleyince aldığı cevap şu oldu:

— **Bir de adliyeden tahkik edin...**

Gerçekten de, derhal adliye ve gönderilen gazeteciler, İlhan Selçuk'un biraz önce savcılık'tan tevkif talebiyle Sorgu Yargıçlığı'na sevkedildiğini öğrenmişlerdi...

İşte, Dinçer'in adaleti buydu... Savcı'nın vereceği karar,

ŞU BİZİM PARLAMENTO

Onsekiz yaşından küçükler okuyamaz

Rıfat Baykal (CKMP) — Oradan bazı homurtular geliyor.

Hamit Fendoğlu (AP) — Tutmayın beni...

Baykal — Terbiyesizlik etme... Hamido musun nesin? Seni, kendine getiririm sonra.

Hamido — Bırakın beni yahu.

Baykal — Adamsan gel buraya...

Hamido — Bırakın beni ulan...

Baykal — Eşkiya bozuntusu seni. Hadi davran bakalım. Tabanca mı var neyse?

Hamido — ....

İhsan Ataöv (AP) — Sayın başkan bir parlamento üyesine eşkiya bozuntusu diyemez.

Baykal — Meclis binası içinde tabanca patlatan adama ben, haydi haydi derim bu sözü.

(Hamido AP'li arkadaşları tarafından güçlükle salondan çıkarıldı.)

Yukarıdaki diyalog Millet Meclisinin 14 - Şubat - 1968 Çarşamba günkü kırkıncı birleşiminde geçti.

Demirel ve çevresindekilerce tezgâhlanan oyun, Pazartesi günü sahneye başarı ile konulmuştu. Güven Partisine hazineden 500 bin lira yardım yapılmasını öngören kanun teklifi, Demirel'in işareti ile AP grubunca desteklenmiş, böylece CHP ile Güven Partisi karşı karşıya getirilmişti. Her şey düşünüldüğü gibi geçmiş, CHP'liler Güven Partisinin, GP'liler CHP'nin bohçalarını önlerine koyarak birbir bütün kirli çamaşırları meclis kürsüsünde sergilemişlerdi. Çarşamba günü GP ile CHP sözcüleri birbirlerine en ağır suçlamalarda bulunurlarken, Demirel zevkten bakîı olarak köşelenip gülmüştü...

Çarşamba günkü Millet Meclisi tutanaklarından çekip çıkardığımız aşağıdaki sözleri sunmakla, bir seviyeyi ortaya koymuş oluyoruz. Tutanaklardan aldığımız bazı sözler gerçekten çocukların terbiyesini bozacak nitelikte ve söyleydi:

— **Satılmış parti.**

— **İktidardan sadaka alan teşekkül.**

— **İane ile geçinen parti.**

— **İktidarın fedaisi, maskeli parti.**

— **Nedir bu? Çoşkun Kırca mı idare ediyor oturumu, yoksa başkanlık divanı mı?**

— **Oyları ile seçildiği bir partiden kopmak bazan isabet, bazan ise tam bir ihanet olur. İhanetle kopmuş kişilerin kurdukları partiye parti denmez. Dünyanın hiç bir yerinde ihanet mükâfatlandırılmaz.**

— **500 bini çeyiz olarak alıp, AP'ye geçeceksiniz.**

— **Tuh sana. Utan, utan... Sen bir mançursun.**

— **Sen bir piçsin...**

— **Siz çıldırmışsınız.**

— **İktidardan iane ve sadaka alan.**

— **Sus eşekoğluesek...**

— **Sayın başkan duydunuz. Şu sıralardan bir arkadaş bana eşekoğluesek dedi. Fakat benim terbiyem kendisine eşekoğluesek demeye müsaade etmez ama, rica ediyorum, bana eşekoğluesek diyen eşekoğluesek kimse, lütfen gelsin ve sözünü geri aldığını söylesin.**

— **Görelim şu kendisine güvenen ve yüzde yirmi oy alacağını söyleyerek övünen GP'yi... Hodri meydan...**

— **Bu satılmış parti.**

— **Turşu kurar gibi parti kurulmaz...**

— **Bu millet, ekmek yediği canağa tükürenleri tutmaz.»**

Bilmiyorum bütün bu sözler üzerine bir şey demek gerekiyor mu? Fakat, sizlerden, onlar adına binlerce kez özür dilerim.

Parlamentodan sevgilerle...

Onur BARTU

Devrimci yazar İlhan Selçuk

Türkiye'deki sosyalist mücadelenin en seçkin kalemlerinden biri olan İlhan Selçuk, İzmir'de dünyaya gelmiştir. Milâs'lı Albay Kasım Selçuk'un oğludur. Babasının görevi dolayısıyla daha küçük yaşta, kardeşi ünlü karikatürist Turhan Selçuk ile birlikte Anadolu'yu boydan boya dolaşmış, çeşitli okullarda okuyarak lise öğrenimini tamamladıktan sonra 1950'de İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirerek avukatlığa başlamıştır. Basın hayatına mizahla başlayan Selçuk Akbaba'da yazı işleri müdürlüğü yapmış, 41,5, Dolmuş, Karikatür ve Taş - Karikatür mizah dergilerini çıkartmıştır. Bu arada Yeni İstanbul, Ulus, Akşam, Tanin ve Vatan gazetelerinde fıkra yazarlığı yapmış, nihayet 1962 yılında Cumhuriyet'e geçerek «Pencere» başlığı altında fıkra yazmağa başlamıştır. Selçuk, altı yıldan beri Cumhuriyet'tedir. 1961 yılından sonra İran, Belçika, Fransa, İsveç, Amerika, Sovyetler Birliği ve Romanya'ya geziler yapan İlhan Selçuk, izlenimlerini fıkralar halinde yazmıştır. Selçuk, gazete fıkracılığında bir kaç arkadaşıyla birlikte devrim yapmış, bu yazı türünü denemeyle birleştirerek, toplumsal gelişmelere bir bilinç ve yön verme amacını güden «aktif ve devrimci» bir anlam kazandırmıştır.

DEMİREL
Sağa «evet», sola «hayır»

sorgu sualden önce belli oluyor, hattâ iktidarın adamlarına müjdeleniyordu. Bakan bey «tevkif» edilmesini emretmişti, öyleyse İlhan Selçuk tevkif edilmeliydi!

Ancak bakan-savcı ikilisinin oyunu, yine tarafsız Türk yargıcı önünde iflasla sonuçlanacaktı. Tıpkı, Aziz Nesin Olayı'nda olduğu gibi... Nitekim, Nöbetçi 4. Sulh Ceza Mahkemesi, İlhan Selçuk'u 55 dakika sorguya çektikten sonra ortada tutuklamayı gerektirecek bir sebep ve delil görmediğinden, yazarı serbest bırakıyordu.

Dinçer'in demir parmaklıklar arkasına attırmak istediği İlhan Selçuk bir azılı cani miydi? Yoksa, Osmaniye'de açıkça suç işledikleri halde sırtları sıvazlanıp serbest bırakılanlardan daha mı tehlikeli bir eylemde bulunmuştu.

İçeri atılmak istenen İlhan Selçuk'u, ertesi gün yazdığı fıkrada Çetin Altan şöyle tanıtıyordu: **«Türkiye İlhan Selçuk'a çok, ama çok şeyler borçludur. Özel sektörle devlet ortaklıklarında oynanan oyunların içyüzünü ve 49-51 formülünü o bulup ortaya çıkarmıştır. Amerikan emperyalizminin püf noktalarını iplik iplik o sağmış, şimdi AP sözcülerinin de kabul ettiği ilâç sömürüsünü ilk defa o ortaya koymuştur. Pek tutulan komprador sözcüğü dahi onun kalemiyle girmiştir Türk siyaset edebiyatına... Türkiye böyle bir yazar yetiştirdiği için uzun yıllar övünecektir...»** Ve ekliyordu: **«İlhan Selçuk'u tutuklayacaklar. Neden? Çünkü halkın soyulmasına karşı çıkan bir yazar. Türkiye'yi uyandıran bir yazar...»**

Ama ne yazık ki, devrimci tanınan basının bu olay karşısındaki tutumu çok hazindi. Böyle seçkin bir yazarın tutuklanması teşebbüsü, Selçuk'un kendi gazetesi Cumhuriyet dahil, hepsinde tek sütunluk haberlerle geçiştirildi ve olayın üzerine Çetin Altan'dan başka eğilen olmadı

Oysa bütün belirtiler, bunun AP iktidarı tarafından sahneye konan çok cüretkâr senaryonun bir parçası olduğunu göstermektedir.

Dinçer sadece savcıları değiştirmekle yetinmeyecek, vicdanının sesini dinleyerek gazetecileri beraat ettiren yargıçların da icabına bakacaktır. Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanı'nı daima yanında dolaştırarak yargıçların kaderini elinde tuttuğunu dosta düşmana göstermek isteyen Dinçer, işe Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nden başlamıştır. Bu mahkemeyi istediği yola sokabilmek için Dinçer'in bulduğu formül şöyledir:

«İki kez lağvedilen Çankaya Adliyesi yeniden kurulacak ve basın dâvaları da burada görülecektir. Çankaya adliyesinde kurulacak yeni Toplu Basın Mahkemesi'ne yeni yargıçlar tayin edilecektir.»

Ondan sonra, sosyalist ve devrimci yazarlar hakkında açılmış olan dâvalar, AP iktidarının istediği gibi sonuca bağlanacaktır. Kaldı ki, bu değişiklik yapılmadan da, tevkif müessesesi işlemektedir. Daha iki ay önce, bir bakanın eşi hakkında yazdığı yazıdan dolayı gazeteci Necdet Onur tutuklanmış ve suçu sabit olmadığı halde bir ay demir parmaklıklar arkasında kalmıştır. Mülkiye Dergisi'nin Sorumlu Müdürü Turgut Balta ile S.B.F. Öğrenci Derneği Başkanı Uluç Gürkan da, bir yazıdan dolayı «komünizm propagandası» yaptıkları iddiasıyla hâlâ Ankara Hilton-unda yatmaktadırlar.

Terörün yeni bir kurbanı da, Adana'da yayınlanmakta olan PROLETER Dergisinin sahibi Necip Akan'dır. Necip Akan, bu dergide üretim ilişkileri üzerine yazdığı bir yazıda «komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla geçen perşembe günü tutuklanmış ve demir parmaklıklar arkasına gönderilmiştir.

Dinçer'in terör hareketi, muhakkak ki, bununla kalmayacak, yeni tutuklamalar birbirini kovalayacaktır. Basının bu «vurdumduymazlığı» devam ettikçe de, bu terör hareketinin sürdürülmesinde iktidar hiçbir zorluk çekmeyecektir.

İşte, İlhan Selçuk Olayı'nın ardındaki gerçek budur.

Ama bu terör ilânihaye sürüp gidecek midir?

Bunun cevabı ise, yakın tarihte yazılıdır. Hele kitleler böylesine bilinçlendikten, kendi dâvasına sahip çıkmağa başladıktan sonra...

Zilli Kurt Hikayesi

Yaşar Kemal

Halk Partisi, yani çoğunluğuyla sürüp gelen Osmanlı bürokrasisi, her zaman ileriden ve ilericilerden korkmuştur. Türk solcularının Halk Partisi devrinde çektiğini belki de dünyada çok az solcu çekmiştir. Halk Partisi solcuları öldürtmüş, hapsetmiş, aç komuştur. Bir daha yazdım ya, bir daha yazayım, ben Kadirlide gençliğimde bana gelen mektupları postaneden değil gider de Candarmadan alırdım. Postane mektuplarımı doğrudan doğruya Candarmaya gönderir, Candarma da açar okur, sonra mektuplarımı açık olarak bana geri verirdi. Bu böyle bir iki yıl sürdü. Kadirli'de bu olayı bilenler çok şükür ki, daha sağdır. Sonra Demokrat Parti geldi, demokrasi sözünden mi utandılar nedir, mektuplarımı onlar da açtılar açtılar ama işlerini gizli yapmaya çalıştılar.

Bir de zilli kurt işi var: Doğu Anadoluda kurtlar bir belâdır. Şöyle ki: Bir kurt bir koyun sürüsüne dalar. Koyun sürüsüne dalan kurt bir tek koyunu yaralamakla, par-alamakla yetinmez, bir koyun sürüsüne dalan kurt bütün sürüyü parçalar. Kurt dalmış sürüden artık hayır yoktur. Ve koyundan da başka geçimi olmayan doğu Anadolu halkı, sürüsüne kurt girmişse çöker biter, açlıkla karşı karşıya kalır. Bazı yıllarda tekmil bir köyün sürüsünü kurdun parçaladığı da olur. Bu durumda köylü kurttan öcünü almak ister. Ne yapar köylüler bu zamanlarda? Atlanırlar, köpeklerini, iplerini alırlar. Kurt avına çıkarlar. Kurtları diri yakalamaktır en büyük amaçları. Usulünü bilirler, kurtları diri yakalarlar. Kin bağladıkları, öç almak istedikleri kurda bir fiske bile vurmazlar. Kurdu hiç incitmezler. İncinmesin diye okşamazlar bile. Yalnız sağlam bir telle, bir kopmaz zincirle, ya da kirişle kurdun boğazına bir zil takarlar ve kurdu olduğu gibi salıverirler. Ve böylelikle de kurttan öçlerin en büyüğünü, en zalımını almış olurlar. Boğazı zilli kurt boğazındaki zil yüzünden hiç bir canlıya yaklaşamaz. Bir köye, bir sürüye, bir hayvana, hiç bir canlıya yaklaşamaz. Boğazında zil bozkırlar boyunca, dağlar boyunca koşar durur ve bir gün açlıktan ölür. Bu işkencelerin, zulumların insan aklına geleninin en korkunçlarından birisidir.

İşte Halk Partisi, devrindeki solcuları öldürdükten, hapsettikten başka bir de zilli kurt eyledi. Onların yakalarına bir «Komünist» zilini asıp salıverdi. Artık o işsizdir, bir işe girse hemen polis haber alır çıkartır. En küçük bir iş bulamaz. Kimseye, hiç bir canlıya, anasına babasına bile yaklaşamaz. Halk Partisi devrinde beş yıl ben böyle yaşadım. Girdiğim her işten, ark kazmak işinden bile çıkartıldım. Batoz ırgatlığından bile kovalandım. O devrin her sosyalistinin başından bu geçmiştir. Eğer adımı değiştirmemiş olsaydım, belki de bugün yazar olarak karşınızda bulunamazdım. Halk Partisi devrini yaşayan solcular insanlığa yakışmaz bu hikâyelerin zulumlarıyla doludurlar.

Solcuların başına bu işleri getiren Halk Partisi irticaya karşı öyle mi davranmıştır? Çoğumuz, daha şiddetli davranmıştır diye düşünürüz. Değildir. İrticaya H. Partisi bazı bazı sert davranmıştır ama, Doğuda Şeyh Sait Şeriat bayrağını çekip canına kasdettiği zaman. Menemende Kubilayı öldürdüğü zaman. Ondan sonra her zaman gericileri serbest bırakmıştır. 1946 dan sonra da Halk Partisi oy kaygısıyla Demokrat Partisiyle bir irticaya yol verme yarışına girişmiştir. Bu yarışta tabii hiç bir zaman Demokrat Partisine ulaşamamış, her zaman yaya kalmıştır. Solculara «Zulumlardan zulum beğen» yapan Halk Partisi irticayı neden serbest bırakmıştır? Çünkü irtica onun kadrosunu hiç bir zaman bölemezdi. Onun kadrosunu yalnız ilericiler bölebilirdi. O, yediyüz yıllık yönetici güçtü. İrticaya karşı savaş vermiş, hepsinde de başarılı çıkmıştı. Yine de çıkacağını umuyordu. Onun başına belâ olabilecekler solculardı. Onun için solcuların gözlerinin yaşına bakmadı, onun için irticaya aldırmadı. Fakat Halk Partisinin son zamanlarda aklı başına gelir gibi oldu. İrtica güçleri komprador, vatan satıcısı güçlerle birleşince kendi de sollarla işbirliği zorunluğunu duydu. Ama nasıl bir solla işbirliği yapmak istedi, gerçek bir solla değil... Kendisine kul köle bir solla. Kendi kanadı altında bir solla. Gerçek bir solu olduğu gibi kabul edip onunla işbirliği yapması Halk Partisi için zordur. Gerçek sol Halk Partisi için korkulu bir düştür. Son yıllarda uydurma bir sol yaratıp kanadı altına alması onun başlıca çabası olmuştur.

Osmaniye olayları, son yıllarda başını almış giden şeriatçılık bir çok akılları başlara getirdi ama, hiç bir çare bulamadılar. Bulamayacaklar.

Komprador burjuvası bir yolsuzluk makinasıdır. Bu burjuvanın elinin dokunduğu yer kurur, çöl olur. Bu soyguncu şebekesi bir memleketi kurutur, perperişan eyler. Komprador burjuvasının boy attığı bir memlekette o hızla yoksulluk da boy atar, büyür. Yoksulluk da hurafeleri geliştirir. Başka sarılacak dalları olmayan fakir fıkaralar hurafelere sarılırlar. Bir daha tekrar edeyim: Kompradorluk, vatan satıcısı burjuvalık geliştikçe bir memlekette yoksulluk artar. Yoksulluk gırtlağa çıktıkça da çaresiz, umutsuz halk din adına hurafelere sarılır. Bu bir bilimsel gerçektir. Bir de kompradorlar ayakta kalabilmek için hurafeliği örgütlerler. Onlara para yardımında bulunurlar. Bir de din kisvesi altındaki hurafeliği propagandayla desteklerler, büyütür, geliştirir vatanseverlerin karşısına, emeğin karşısına dikerler. Halkın yoksulluğunu, umutsuzluğunu örgütleyip halkın karşısına dikerler.

Din örgütlerinin bir kısmı, halkın umutsuzluğu, çaresizliği kompradorların eline geçmiştir. Komprador burjuvası bunları istediği gibi kullanıyor. Burjuva bunların üstüne binmiş doludizgin istediği yere gidiyor. İsterse Koreye gönderip Türk gençlerini öldürtüyor, azıcık çıkarı uğruna. İsterse montaj sanayiinde kullanıyor. Yeraltı, yerüstü varlığımızı satmakta kullanıyor. Tutsak olmamızda kullanıyor. Bir atom harbinde altı saat gibi kısa bir sürede yok olmamızda kullanıyor. İstanbul barlarında su gibi akıttığı viskide kullanıyor. Amerikalıların koynuna giren Türk kızlarının iffet satıcılığında kullanıyor. Caddelerimizde bayraklarımızın yırtılmasını, bu cinayeti örtmekte kullanıyor. Kullanıyor oğlu kullanıyor.

Bu durumda hurafe, irtica başını alır gider. Hiç bir baskı bunun önüne geçemez. Baskılar da, zulumlar da irticanın gelişmesine büyük ölçüde yardım eder. Bir iki adamı almış hapsetmişsin ne çıkar. Üstelik de bu hapsedilenler halkın gözbebeği olurlar. Kahraman olurlar. Halkın umutsuzluğuna, çaresizliğine baskı, şiddet çare değildir.

Suyu gözünden kesmeyince hiç bir şey düzelmez. Halkın umutsuzluğu, çaresizliği komprador burjuvasının varlığıdır. Umutsuzluğu yaratıyor, irticayı örgütlüyor, besliyor. Bütün mesele şu kökü dışarda komprador burjuvasından memleketi kurtarmaktır. Bu, var olmak, ya da olmamaktır.

Aldatılmış halk çocukları, mukaddesat simsarlarının istismarıyla Osmaniye'de sokağa dökülmüştür.

İrtica yeni bir 31 Mart'a hazırlanıyor!

FARUK SÜKAN
Gericiliğe yeşil ışık!

Her şey başbakanlık makamında kılınan namazla başlamıştı... Seçim yapılmış, AP tek başına iktidara gelmişti. Süleyman Bey birbiri ardına makamında heyetler kabul ediyordu. Yine böyle bir ziyarette, heyet üyelerinden biri Başbakanlık makamına paltosunu serip büyük bir pervasızlıkla namaza durmuştu... Ne bir ses, ne bir nefes... Namazını eda eden heyet üyesi mırıl mırıl mırıldanıp Başbakanlık makamından çıkmış ve görevlilerin şaşkın bakışları arasında ellerini iki yana açıp şöyle demişti:

— **Bu günleri de gördük, şükür...**

Sonra çeşitli bakanlıklarda, genel müdürlüklerde mescidler kurulmuş, takunyalı memurlar koridorlardan şıpıdık şıpıdık geçip abdestler almış, resim çekmek isteyen gazeteciler dövülmüştü.

Hesap açıktı. AP bir yandan sola saldırıp sosyalizmi boğmaya çalışırken, öte yandan irticaa tâviz verip seçimlerde de «vollsyi vuracaktı... Türkiye'de her şey buna göre ayarlanmış, her oyun buna göre tezgâhlanmıştı... Sağcı bakanlar kabineye sokulmuş, genel müdürlüklere de gerici, işten çok dini esas sayan kişiler oturtulmuştu.

Elbette bütün bu çabaların meyvası alınacaktı.

Evet, bugün Türkiye'de açık açık şeriatın savunuculuğunu yapan gazeteler, Said-i Kürdî'nin boy boy fotoğraflarını yayınlayan dergiler vardır. Bunlar en ıssız köylere, okullara, resmi kuruluşlara kadar gönderilmektedir. Nereden, hangi kaynaktan beslendikleri bilinmemektedir. Bilinen tek şey, Türkiye'nin yeni bir 31 Mart'a doğru sürüklendiğidir.

26 Ocak'ta düzenlediği basın toplantısında Demirel'in okuduğu 32 sayfalık metnin onbirinci sayfasında şöyle deniliyordu:

«İddia, irticaın teşvik gördüğü, irticaa müstenit bir seçim düzeni yaratılmak istendiği, iktidarın anayasayı değiştirerek, çoğunluk sağlayıp adalet, ordu ve cumhuriyetin temellerini tam tersine çevirme çabasında bulunduğu şeklinde *ifade olunmuştur.* Bunun delilleri ve emareleri ortaya konmadığı cihetle, neye istinaden bu hükme varıldığını kestirmek mümkün değildir. Ellerinde ne delil varsa, ortaya koymaya mecburdurlar.»

Delil ve emare mi? İşte delil ve emare:

17 Aralık 1967... Elbistan'lı İman Şahin adlı bir halk şairi Atatürk Öğrenci Yurdu'na gelmiş, ancak İlahiyat Fakültesi'nin bir kısım öğrencileri **«alevi olduğunu»** ileri sürerek şairin üzerine saldırmışlardır. Bunun üzerine öğrenci derneği başkanı Şahin Saraloğlu araya girmek istemiş, İlahiyat'lı öğrenciler gazoz şişelerinin dip'erini kırarak şaire ve Saraloğlu'na saldırmışlardır. Kardeşinin güç durumda kaldığını gören Kâzım Saraloğlu da tabancasını çekerek havaya ateş etmiştir. Bir öğrenci Saraloğlu'nun elinden tabancayı almak istemiş, bu sırada patlayan tabancadan çıkan bir kurşun, kavgayı seyre gelen Ruhi Kılıçkıran adındaki genci öldürmüştür. Kâzım Saraloğlu, diğer kardeşi gibi AP'lidir ve Ardeşen AP teşkilatına kayıtlıdır.

Ancak, gerici basın olayı derhal istismar yoluna giderek **«İlk kurşun, ilk kurban»** sloganıyla solcuların milliyetçileri öldürmeğe başladıklarını ilân etmiştir. Bundan sonra olaylar birbirini izlemiştir. Onaltı sağcı kuruluş **«Millete beyanname»** başlığı altında bir bildiri yayınlayarak şu tehdidi savunmuşlardır: **«Mücahit bir üniversiteli müslüman, milliyetçi kardeşimizi komünistlere has *iptidailik ile şehit ettiler.* Bu âdice cinayet şekli ile fikrimizi imha yolunda artık edepsizleşer şahıslar ve merkezler, devlet eliyle cezalandırılmayacak olurlarsa bizzat gene devletin haysiyetini korumak için şahsi öç yoluna başvuracağımızı, ilân ediyoruz...»**

Bunu bir «**kur'an yakma**» uydurması izlemiştir. Bugün Gazetesi'nin yazdığına göre, Cevat Rıfat Atılhan'ın kızı Uskent Atılhan, Kızıltoprak'taki bir evde eğlenen bazı kimselerin kur'anı yırttıklarına şahit olmuştur. Sağcı gazeteler, bu olayı derhal istismar etmişler, kur'an üzerinde zina edildiğini dahi ileri sürerek aldatılmış kitleleri kışkırtmışlardır. *Oysa,* **Uskent Atılhan sonradan yaptığı açıklamada** *böyle bir şey söylemediğini* belirtmiştir. Nitekim yapılan araştırmada da, kur'anı yırttı diye ismi verilen kişilerin mevcut dahi olmadığı anlaşılmıştır...

Ama ok yaydan çıkmış ve birbirini kovalayan kışkırtmalar ilk neticesini Osmaniye'de vermiştir. *Komünizmle Mücadele* Derneği'nce düzenlenen başkaldırma Büyük Cami'de okutulan mevlitten sonra patlak vermiş, aldatılmış insanlar tekbir sesleri arasında Osmaniye'ye yayılarak gösteriler yapmışlar, şeriat istemişlerdir. Ertesi gün **«Mukaddesata yapılan *tecavüzleri* lanetleyen Osmaniye'de halk yürüyüş yaptı - Sekiz müslüman nezarete alındı»** başlığıyla olayı yansıtan Bugün Gazetesi'nde Mehmet Şevket Eygi, **«Şeriat nedir?»** başlıklı makalesinde aynen şunları yazmıştır:

«Türkiye'de islamiyetin *müradifi olan şeriat* serbesttir. Tedrisi, telkini, propogandası hep serbesttir...»

Eygi'nin, şeriatın serbest olduğunu öne sürdüğü gün, Kasaba doktorluğundan İçişleri Bakanlığına gelen Sükan, Millet Meclisi kürsüsünden şunları söylemiştir:

«Osmaniye de halk şehit edilen Ruhi'ye mevlit okutmuş ve Kur'anı yırtanları lanetlemiştir. Hadisenin irtica ile ilgisi yoktur.» Ve devrimci gazeteciler tutuklanıp hapse konulduktan sonra yargılanırken, Osmaniye'de kur'an yırtma olayını *protesto bahanesi* ile hâdise çıkarıp devlete karşı gelen ondört sanık derhal serbest bırakılmışlardır.

Osmaniye olayları şu gerçeği ortaya koymuştur: **Süleyman İktidarının verdiği tâvizler üzerine irtica ve anarşi yaratmak isteyenler, isterlerse, kendi uydurmaları ile her zaman harekete geçebilirler.** Özetle, Türkiye'de irtica her zaman başkaldırabilir. Çünkü, koşullar ve ortam elverişlidir. Devrimciler peşpeşe hapishanelere tıkılırken, şeriat ve irticaı Türkiye'ye getirmek için çırpınanlara göz yumulmaktadır. Belki yarın, belki yarından sonra bir Kubilay vakası patlak verirse, bu bir sürpriz olmayacaktır.

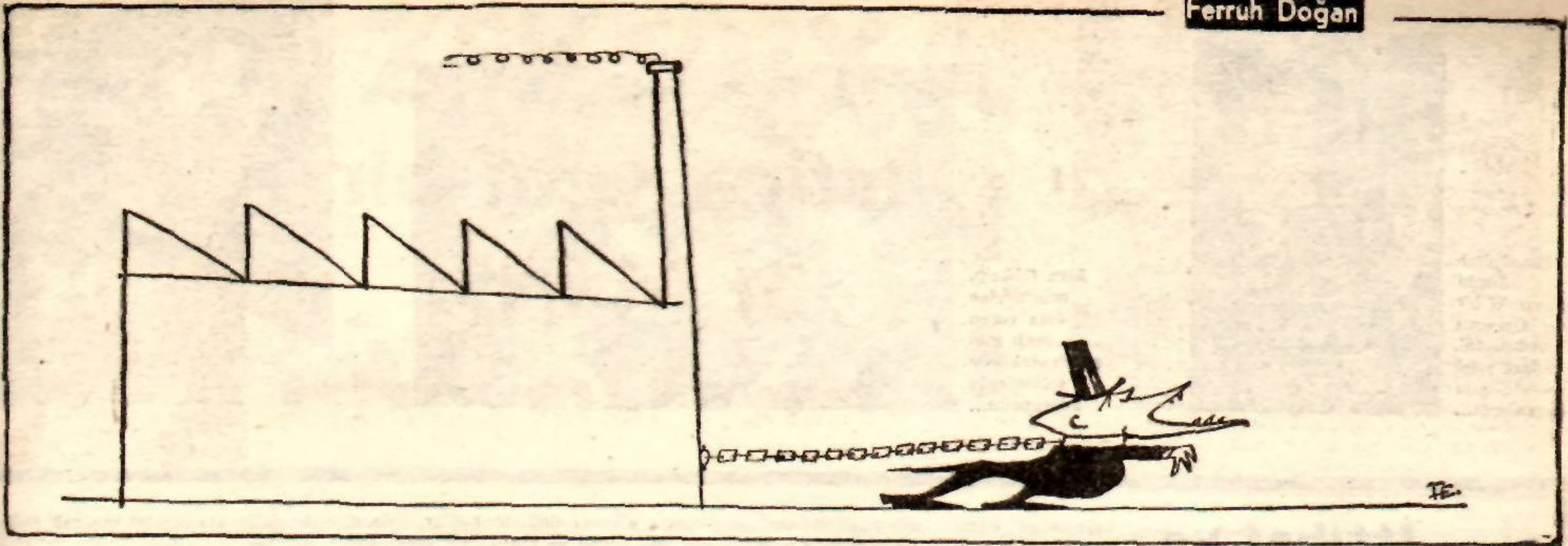
Eğer süleyman İktidarı delil ve emare olarak böyle bir olayı bekliyor ise, hem kendilerine hem de ülkeye yazık olacaktır...

Amerika'ya karşı serum

Türk hükümeti Güney Vietnam hükümeti *emrine iki yüz litre kolera* ve tifo serumu yollamış... İnsani mühazalar(!)laymış bu!... **Oysa, insanlık diye bir şey varsa ortada, Amerikan celladına yamaklık edip, kendi halkını çarmıha geren o hükümete yollanacak şey, serum değil, fare zehiridir. Ama bu yardım Güney Vietnam halkı içinse, Milli Kurtuluş Cephesi saflarında canını sebil eden o halka koleraya, tifoya karşı değil, asıl, oniki yıldır savaşmakta oldukları o evrensel illete karşı, Amerika'ya karşı serum göndermek gerek. Ne var ki, o halk nasıl yurdunun ormanlarında yetişen bitkilerin özsularıyla öbür hastalıkları altetmenin yolunu bulmuşsa, bu** Amerikan **illetine karşı kullanacağı serumu da denkleştirmeği bilmiş... Bu serumun formulü, Vo (Kuvvet) Nguyen Giap (Zırh)'ın tarifiyle:** Bütün bir milletin saldırgan ve güçlü bir düşmana karşı, işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmesidir... **Bu serumun bulucusu, Demokrat Vietnam Cumhurbaşkanı, Ho Çi Min, Firenk saldırganına karşı girişilen seferin arifesinde, 19 Aralık, 1946'da halkına yolladığı çağrıda diyordu ki:** «Erkekler, kadınlar, gençler, ihtiyarlar, hangi dinden, hangi milletten, hangi siyasal inançtan yana olursanız olun, yeter ki birleşin Vietnam uğruna ve Fransız sömürgenine karşı döğüşmek ve Yurdu kurtarmak için ayaklanın! Tüfeği olanlar tüfeğini omuzlansın, kılıcı olanlar kılıcını çeksin, hiçbir şeyi olmıyanlar baltalara, sopalara sarılsın ve herkes canını dişine takıp, milli kurtuluş **için sömürenlerin üstüne yürüsün!**

Sevgili İlhan Selçuk 12 Şubat, 1968 günlü yazısında «Vietnam Milli Kurtuluş Cephesine Yardım Kampanyası açmalıyız,» **diyor. Açalım. Ama unutmıyalım ki, bizim Vietnam Milli Kurtuluş Cephesi'ne yapacağımız en büyük yardım, ortak düşmana karşı girişmiş olduğumuz İkinci Kurtuluş Harbi'nde işçilerle köylülerin ittifakına dayanan, geniş ve sağlam bir milli cephe içinde birleşmektir. Bunun için de ilk adım, NATO'ya karşı başlıyacak olan gösteriler sırasında bu** Milli Cephe **bilincine varmış olduğumuzu göstermektir. Çünkü o yiğit halka yardım edebilmemiz için, Vietnam Milli Kurtuluş Cephe'sine yardım etme hakkını hak etmiş olmamız gerek... Daha bis işin başındayız. Ama Ho Çi Min Fransızlara karşı zaferle sonuçlanan sefer için ne demişti?...** Düşmanın gücüyle bizim gücümüz arasındaki fark o kadar büyüktü ki, bizim Direnme Harbimizi «bir fille döğüşen bir çekirge»ye benzetenler oldu. Biz de bu ayak sürüyen, kötümser kişilere, «Bugün file karşı döğüşen bir çekirge ama», dedik, «göreceksiniz yarın, nasıl deşilecek o filin barsakları!» **İşte öyle demişti Ho Çi Min... Vietnam'da sade Fransız değil, şimdi de Amerikan filinin nasıl içi dışına çıktığını** gördük, görüyoruz... **Ama bu, sade Vietnam'da değil, saldırganın çiğnemeğe kalktığı her ülkede böyle olacak. O zaman işte, o koskoca filin barsaklarından değerini yitirmiş dolarların nasıl ortaya saçıldığını, insanlığın mutlu geleceğine olan sarsılmaz inancımızın esenliği içinde, seyredeceğiz...**

Can YÜCEL

ZONGULDAK'TAN OSMANiYE'YE

Çetin ÖZEK

Zonguldak'lı emekçilerin oyunlara, satılmışlığa, bunca ezintiye başkaldırışları ile Osmaniye'de dinsel itelemelerle hükümet binalarına yapılan saldırıların aynı günlere düşmesi gerçekte *rastlantı olarak nitelendirilemez.* Toplumun aynı kesiminden gelen yığınların birbirine karşıt bu davranışları arasında büyük ilişkileri görebilmek, günümüzde Türkiye üzerinde oynanan oyunları kavrayabilmek anlamını taşıyor. Zonguldak ve Osmaniye olayları arasındaki ilişki, lâiklik konusundaki tutumun ve Türkiye'nin bugün bulunduğu noktanın tarihsel gelişimine kabataslak göz atmakla dahi *açıklanabilecek niteliktedir.*

Devletin kuruluş yönünden dinsel olmayan akılcı kurallar ışığında yönetilmesi, dinin kişi ile inandığı varlık arasındaki ilişki olarak kabul edilmesi anlamına gelen lâiklik, Türkiye'de hiç bir zaman için toplumsal yapının doğurduğu bir sonuç olamamış, topluma kabule zorlanılan hukuksal bir kalıp ve biçim olarak kalmıştır. Bir ülkenin gerçekten *lâikleşebilmesi, lâik - akılcı düşünce* biçiminin, anlayışın toplumca benimsenebilmesine bağlıdır. Böyle bir düşünce değişimi ise, alt yapıdaki toplumsal değişimlere, üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesine bağlıdır. Yarı feodal bir üretim yapısı içinde, yığınları yeni bir görüşle eğitmek, ekonomik rahatlığa erişmemiş, ortaçağı yaşıyan insanlara materyalist bir görüş kazandırmak elbetteki mümkün *değildir. Sınıfsal çelişkilerin* ve istismarın bulunduğu toplumlarda, egemen sınıflar dini kendi çıkar düzenleri için kullanacaklardır. Egemen sınıflar, istismarlarını örtmek ve direnci kırmak için, ahret düşüncesini, kadercıliği, **«bir hırka bir lokma»** felsefesini yayacaklardır. Dünyadaki zenginliklerden, zenginlikleri yaratan sınıf olduğu halde pay alamayan halk, duyduğu *eksikliği, dinsel yollardan tatmin etmek zorunda* kalacaktır. Bu nedenledir ki, lâik düzenin gerçek bir toplumsal yapı durumuna gelmesinin ancak alt yapı değişiklerine bağlı olduğunu söylemek bir gerçeği dile getirmek anlamını taşır. Halbuki yeni Türkiye kuruluşunda, antiemperyalist ve antikapitalist bir çıkış noktasını seçtiği halde, bu sonuçlara ulaşabilmeği sağlayacak toplumsal yapı değişimlerini gerçekleştirememiş ve yarı feodal ekonomik yapı, kapitalist metropole bağlılığı ergeç doğurmuştur.

Yapısal değişimlerin gerçekleştirilmeyişi karşısında, lâiklik ilk kuruluş döneminin ve onu izleyen sürenin egemenleri olan bürokrat zümrelerin lüksünden öteye gitmemiştir. Bürokrat grupların zorbalıklarıyla topluma kabul ettirilmeye çalışılan lâiklik, kültürlü, entelektüel görülmenin, kentli olmanın ayırıcı bir niteliği durumunda ve kanun sahifelerinde kalmıştır. Bürokratları halkdan koparmış, halkı hor görmenin, kendisini batılı sanmanın terimi lâiklik olmuştur. Halkın lâikleşmesi için gerekli bilinçlenmeyi, uyanışı gerçekleştirmeyerler *halkın dinsel duygularını* alay konusu yapmayı, ona hücum etmeyi gelişim, çağdaşlaşmak sanmışlardır. Bu tutum, halkı dinsel düşünce yapısına büsbütün ittiği gibi, toplum katları arasında bir düşmanlığı, yabancılaşmayı doğurmuştur. Halk, aynı anlama aldığı bürokrasi - devlet *yapısına tınç duymuş,* asırların verdiği alışkanlıkların yarattığı rahatlığı terketmek istememiştir.

Bu tutum içinde dinsel yönelişlerini ortaya koyamayan yığınlar, bürokrat devlete olan düşmanlıkları ile DP'yi 1950 yılında iktidara getirmiştir. DP'nin iktidara gelişi gerçekte bir halk hareketidir. Halbuki DP bir halk hareketi ile iktidara geldiği halde, halka ihanet etmiş, toplumun en gerici kesimi olan *eşrafa, toprak ağalarına* ve kendi yarattığı aracı burjuvaziye dayanarak iktidarını sürdürmek yolunu seçmiştir. Bu sınıflar ve zümreler, düzenin değişmesine karşı olduklarından bu düzeni sürdürücü araç olarak gördükleri dinsel anlayışın değişmesine de karşıdırlar. Bu nedenledir ki, **lâiklik = dinsizlik, dinsizlik = komünistlik** formülü arkasında, devrimci akımları suçlamak ve *düzeni sürdürmek olanaklarını elden* kaçırmak istememişlerdir. Bu davranış karşısında DP'nin tutumu da değişik değildir. DP, halk tarafından iktidara getirilen halka karşıt bir iktidar olarak, sürekli olarak halkın halkçı hareketini birgün gerçek rayına oturtacağından ve gerçek bir halk iktidarına yöneleceğinden korkmuştur. Bu nedenle de biçimsel bir halkçılık ve demokrasi tartışması içinde, düşünce ve ekonomik yapı değişiklerini engelleme yolunu tutmuştur.

D. Parti'nin bu davranışı solcu olmayan muhalefetlerce de sadece biçimsel planda yerilmiştir. Teokratik akımlara bel bağlayan, Saidi Nursi'den seçim kazanma yollarını arayan, devrimleri tutan ve tutmayan diye bölen, dinsel eğitimi yayan DP'nin tutumu, bürokrat muhalefetçe sadece biçimsel Atatürkçülüğe ve lâikliğe karşı olduğu için eleştirilmiş, kınanmıştır. Halkın bilinçsizliği ve gerici akımlara kapılıştaki günahsızlığı görülmeyerek, bürokrat muhalefet, sadece halka hakaret edip, biçim tartışmaları içinde 27 Mayıs'a kadar gelmiştir. *Temel yapı sorunlarına eğilmeyen* bürokratlar ve entellektüelleri eşraf - ağa - aracı burjuvazi egemen sınıfları ile temelde aynı paralel için düşmüştür. Bu grup da, kalıpsal bir devrimcilik çizgisinin dışına çıkamamıştır.

27 Mayıs ve getirdiği Anayasa, Türkiye'de yeni akımların ve görüşlerin gerçekleşmesine ve gericilik, lâikleşmek, batılılaşmak terimlerinin yeni yorumlarına yol açmıştır. Sol muhalefetin doğuşu, yığınların asırların karanlığından yavaş da olsa gözlerini aydınlığa alıştırma çabası içinde oluşu, batılılaşmanın *bir batı taklidi olmayıp,* sömürülen ülkelerin batıya karşı kinlerinin bir sonucu olduğunu kavraması, azgelişmiş ülkelerin dramlarının kesin çizgileriyle ortaya çıkışı, tarihsel bir zorunluluk olan düzensel değişimin yaklaştığını anlamak için yeterlidir. Bu düzensel değişim ise, ağa-eşraf-aracı burjuvazi ve onların ardındaki emperyalizmin yeni sömürgecilik düzenini yıkacak, soygundan pay alabilmek olanaklarını tüketecektir. Halk iktidarlarının gerçekleşmesini engellemek için baş vurulan zorbalık düzeni olarak nitelendirilecek *faşizm, sömürücü sınıfların halkçı* gelişimler karşısında duydukları kuşkunun ürünüdür. Egemen sınıflar bugün Türkiye'de de aynı kuşku içindedirler ve gerekirse demokrasi oyunlarına paydos deyip açık bir faşizme dönüşümü planlamaktadırlar. Osmaniye olaylarını bu planın bölgesel bir provası olarak görmek yanlış olmaz.

Öğretmenlerin kıyımı, seçim sistemini değiştirerek anayasal düzeni yıkma yönelişleri, derneklerce yapılan saldırılar, insan avı çığlıkları, faşizme yönelişin, bu konuda uygulanan tüm planın birer uçlarından başka birşey değildir. Demokratik sınıfsal mücadelenin, demokratik olmayan bir biçimde egemen sınıflar yararına çözümlenmesi ve böylece düzenin sürdürülmesi konusunda, dinin de hizmete koşulduğu Osmaniye olayları ile kesin olarak kanıtlanmaktadır. Dinin sınıfsal düzeni sürdürecek sistem olan faşizme ulaşmakda araç olarak kullanıldığı, BUGÜN ve SABAH gibi sermaye çevrelerinin malı olan gazetelerin uzun süredir yaptıkları yayın çizgisi ile de belirmektedir. Bu gazetelerin yayınlarındaki devrimci her davranışın komünistlikle ve dinsizlikle suçlanması, şeriat istekleri, Endonezya'da olduğu gibi devrimcilerin öldürülmesi konusundaki tahrikler gittikçe artan ve büyüyen bir şekilde epeydir sürüp gitmektedir. *Egemen sınıflar, ahret ve kader gibi toplumsal* gelişimleri frenleyici iki sistemi kaybetmek istememekte ve sol akımları suçlayıcı bir çıkar yol olarak dini kullanmaktadırlar. İtalyan ve Alman deneyleri de, faşizmin, çıkarcı çevrelerin yarattığı komünizm ve dinsizleşme tehlikesi uydurmasına dayanarak komünizmi önlemek, dini korumak bahanesiyle devrimci güçlere karşı çıktığını saldırdığını kanıtlamaktadır. Dini savunma, gerçekte halkın desteğini sağlamak için faşizmin kullandığı bir araçtan öteye gitmemektedir. TİP'i komünistlikle suçlayan Feyzioğlu'nun tutumu ve Güven Partisi'nin çizgisi de, eski bürokratların ve biçimsel Atatürk'çülerin de, toplumsal değişime karşı çıkar ve soygun düzenini sürdürmek için uygulanan plan içinde rol aldıklarını göstermektedir.

Kur'an yırtma olayı şeklinde uydurulan haber ve bunun doğurduğu Osmaniye olayları, sınıfsal düzeni sürdürmek için gereğinde emperyalizmin kan dökebileceğini ve faşizme uzanabileceğini gösterir. Zonguldak olayları az gelişmiş bir ülke emekçilerinin bilinçlenmesi, aracı burjuvazinin üzerinde oynadığı kumarın iç yüzünü kavrayıp ona karşı direnişi anlamını taşırken, Osmaniyede olup bitenler *emekçilerin bilinçlenmesinden korkanların* sahneye koydukları bir faşizm provası olup çıkmaktadır. Osmaniye'deki olayları yapan da, aracı burjuvazinin, çıkarcıların itelediği, aydınlıkdan yoksun bırakılmış, bilinçlendirilmemiş halktır. Ve ergeç Osmaniyedeki halk Zonguldak'taki emekçilerin yanında kendisine yaraşan yeri alacaktır.

Hamdullah Suphi eski bir Osmanlı aydını idi, aşiret reisi gibi davranırdı...

Ziya Gökalp, müritlerine ders veren şeyh gibi etrafındakilere telkinlerde bulunurdu...

İttihat ve Terakki döneminde fikir akımları ve iktidar

Birinci Dünya Savaşının yoksulluklari içinde acı çeken halk, harp zenginlerinin ölçüsüz sefahati ve artık ayyuka çıkan yolsuzluk ve rüşvet olayları karşısında âdeta canından bezmişti. Bir yandan açlık, öte yandan haksız kazanılan servetler, halkın nefretini günden güne artırıyordu.

İktidardaki İttihatçılar, halkın öfkesini yatıştırmak için her çareye başvuruyorlardı. Bu çareler arasında en göze batanı ise, aydınları satın almak için girişilen gayretlerdi. Enver Paşa, birdenbire aydınların koruyucusu *rolünü* oynamaya başlamıştı. Memleketin bellibaşlı yazar ve sanatçılarına güya eserler ısmarlıyor ve getirilen eserlere karşılık bol keseden hediyeler veriyordu. Bunlar arasında tanınmış ve sevilmiş büyük edebiyatçılar, sanatçılar vardı. Meselâ Abdülhak Hâmit'e bile 50 sayfalık bir küçük şiir kitabı için beşyüz altın verilmişti.

Bu arada ünlü ressam Çallı İbrahim'in başından şöyle bir serüven geçmişti:

Çallı İbrahim, memleketin tanınmış, büyük ressamlarından biriydi. Basit, fakir ve mütevazi bir hayat yaşardı. *Tam anlamıyla sanatçı bir adam*dı ve ihtiyaç içindeydi. Enver Paşa ona da bir resim ısmarlamıştı. Çallı, yaptığı resmi Harbiye Nezaretine götürür. Enver Paşa'nın odasında resmi açar *gösterir. Enver Paşa resimde* bazı değişiklikler yapılmasını ister. Çallı, Paşa'ya şöyle bir bakar, sonra cebinden bir çakı çıkarıp resmi baştan aşağı parçalar ve Paşa'ya döner:

— **Paşam, ben ressamım. Resim yaparım, ilân değil,** der ve çıkar.

Oysa Çallı, o sırada Enver Paşa'dan alacağı hediyeye muhtaçtı. Aydınların çoğu gibi parasızdı. Harp içindeki bütün aydınlar gibi sıkıntı içindeydi. Kimseye resim satamıyordu. O zamanlar ressamlar zaten yoksulluk içindeydi. Öteki aydınların da durumu daha parlak değildi. Kitap satışları durmuş gibiydi, yazarların kazancı kalmamıştı. Ortada belli başlı iki dergi vardı: *Biri savaşın ilk yıllarında hayli okunan* **«Türk Yurdu»**, öteki İttihatçılar'ın yardımıyla Ziya Gökalp tarafından çıkartılan **«Yeni Mecmua»**.

Birincisi Turan'cıların organı idi. *Fakat geliri dergiyi çıkaranları bile* beslemeye yetmezdi. «Yeni Mecmua» öyle değildi. Yazarlarına bolca telif hakkı öderdi. Harp içinde bellibaşlı edip, şair ve yazarlar bu dergi etrafında toplanmışlardı. Refik Halit'ten, Ömer Seyfettin'den, Celâl Sahir'den, Orhan Seyfi'ye kadar herkes orada idi. Bütün bunların fikir kaynağı Ziya Gökalp idi. Ziya Gökalp her gün burada müritlerine ders veren şeyh gibi etrafındakilere telkinler yapardı. Bu nedenle de, **«Yeni Mecmua»**, o günün en değerli fikir ve sanat dergisi olmuştu.

Fakat aydın gençlerin en çok toplandığı yer Türk Ocakları idi. Türk Ocakları, milliyetçilik hareketinin bir merkezi olarak kurulmuştu. O zaman İstanbul'un en zengin kültür merkezi burası idi. Burada fikir ve sanat tartışmaları yapılır, konferanslar verilir, *toplantılar düzenlenirdi. Ocağın önder*leri, memlekette milliyetçilik hareketinin kurucuları olan Ziya Gökalp, Ağaoğlu Ahmet, Yusuf Akçora, Dr. Hüseyin Zade Ali Bey, Halide Edip, Şair Mehmet Emin ve başkaları idi. Ocağın başında ise, Hamdullah Suphi bulunuyordu.

Turancılar

Hamdullah Suphi eski bir Osmanlı aydını idi. Yaşayışı, düşünüşü, hareketleri hep Osmanlıca idi. Türk Ocağı'nın *başı olarak Türkçü görünür*, fakat bunun gösteriş olduğu sırıtırdı. Zaten bütün hareketleri yapmacıktı. Nutuk söyler gibi konuşurdu. Ocak başkanı gibi değil, aşiret reisi gibi davranırdı.

O vakit Türk Ocağı'nda tanıdığım insanlar içinde en sevimli olanı Halide Edip idi... Edebiyatta, özellikle romancılıkta büyük bir ün kazanmıştı. Vakur, kibar, idealist bir kadındı. Bir misyoner gibi siyahlar giyinir, içimizde bir peri gibi dolaşırdı. İyi bir hatipti. Konuştuğu zaman dinleyicileri büyüler, onları fikirlerinin ardı sıra sürüklerdi. O da Türkçülük akımına katılmıştı. Hattâ bir ara Turancılığa kadar gitmiş ve «Turan» adında bir de roman yazmıştı. Fakat Halide Edip, gerçekte hiçbir zaman Turancı olmamıştır.

Şair Mehmet Emin, son derece basit ve mütevazi bir adamdı. Toplu beyaz sakalı, çehresine bir ortodoks papazı manzarası verirdi. Toplantılara gelince, en önde ikreti bir sandalyeye oturur, ellerini önünde bağlar, öylece *put gibi sessiz ve hareketsiz dururdu.* Söze hiç karışmazdı. Arada sırada bizlere en yeni yazdığı manzumesini okurdu. Manzumelerde hep büyük kelimeler kullanarak dinleyicileri etkilemeğe çalışırdı. Fakat bunlara şiir denemezdi. Ne var ki, o günkü milliyetçi gençler onu kendilerinin en büyük şairi sayarlardı. Çünkü, **«Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur»** sözünü ilk defa söyleyen o olmuştu. Gençler onu bir Türk şairi olarak severlerdi. Zaten iddiasız, ihtirassız, temiz ve namuslu bir adamdı. O devirde böyle kalmak bir meziyet sayılırdı. Yoksa o da istese, paraya boğulabilirdi. Fakat bütün meziyeti de, bundan ibaretti. Milliyetçilik cereyanı geçince, şair olarak adı unutuldu.

Ağaoğlu Ahmet, Azerbeycanlı idi. İçlerinde en zeki ve en bilgilisi idi. *Yusuf Akçora da, Rusya'dan gelmişti.* Aralarında en cahili ve en muhterisi o idi. Hüseyin Zade Ali Bey ise, en okumuşu, en olgunu ve en efendi olanı idi.

Fakat o dönemin önderi sayılan bu adamlar, kaderlerini İttihat ve Terakki'nin politikasına bağlamışlardı. Bu sebeple, İttihad ve Terakki ile birlikte söndüler ve silindiler. Yalnız Ağaoğlu, bir süre daha Atatürk döneminde ayakta kaldı ve çalıştı. Ama ne var ki, bu defa da Atatürk'e ayak uyduramayarak Turan'cılıktan uzaklaştı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmekte olduğu, her taraftan emperyalistlerin ülkemize saldırdığı ve memleket varolmak ya da yokolmak savaşını yaptığı bir sırada bu önderler, Türk Ocağı'nda gençlere Turancılık fikirlerini aşılamağa çalışıyorlardı.

Ziya Gökalp,

Vatan ne Türkiye'dir Türk'lere ne Türkistan
Vatan büyük ve müebbed bir ülkedir Turan...

şiirini o vakit yazmıştı. *Milliyetçilik* önderlerinin ne inanılmaz hayâller ve ne gülünç şekillere saptıklarını bundan daha iyi gösteren bir örnek olamazdı. Bu adamların ayakları yere *değmiyor, gerçeği göremiyorlardı.* Memleket ortadan silinmek tehlikesiyle karşılaşırken, onlar Turan hayâllerine kapılabiliyorlardı.

Fakat Türk Ocakları'ndaki gençlerin çoğu bu ham hayâle inanmıyordu. Onlar daha ziyade anti-emperyalist şiarlara bağlıydılar. Emperyalistlerin memleketi yoketmek üzere olduklarını görüyorlardı. Onun için Emin Bülent'in,

Ey garbin cebini zalimi
Türküm ve düşmanım sana
Kalsam da bir kişi...

şiirini ağızlarından düşürmüyorlardı. O vakitki milliyetçiliğin olumlu tarafı hayâller arkasında koşacak hali yo[k]tu.

Bu akıma karşı batıcılar, batı me[de]niyetini benimsemek gerektiğini id[dia] edenler vardı. Celâl Nuri, Abdu[llah] Cevdet, Süleyman Nazif bu akımı be[]nimsiyorlardı. Onlara göre, Osma[nlı] İmparatorluğu çöktükten sonra te[k] **kurtuluş yolu batıya dönmek, As[ya]ya, geçmişe arkamızı çevirmek, ba[tı]lılaşmaktı.**

Bir de islâmcılar vardı. Bunla[r] İstanbul'da çıkan **«Sebilürreşad»** v[e] **«Sıratı Müstakim»** dergilerinin et[ra]fında toplanmışlardı. En korkunçla[rı] Derviş Vahdeti idi. Bu adam, İngiliz[ler] namına ilerici hareketlere düşman ke[]silmişti. İslâmcıların en kuvvetli ad[amı] da buydu. Fakat önderlerin büyük b[ir] kısmı ve en nüfuzluları, Çarlık Ru[s]yası'ndan gelmiş kimselerdi. Onla[r] gençliği Turan'a sürüklemeğe çalışıyo[r]lardı. *Oysa o zamanki devletin bö[]*...

M. Zekeriya Sertel, Ata[]
ruluş günlerinde Basın-Yay[]
Nadi ile birlikte Cumhur[]
memleketimizin fikir haya[]
dergisini çıkarmıştır. İkinc[]
ortaya çıkan faşizm, Sertel'[]
yıkılmasına ve gazetenin k[]
lemiş ve M. Zekeriya Ser[]
dan sonra yurt dışına g[]
lerdir.

M. Zekeriya Sertel, b[]
Bu hâtıralar, yakın tarihi[]
mış olaylarını aydınlatan v[]
Basınının biricik merkezi []
önemli bir eserdir. ANT []
olan bu eserin dikkat çe[]
la bir gazetecilik ödevi y[]

...mı, Şair Mehmet Akif'ti. Bunlar, h[i]lifeliğe sarılarak Osmanlı İmparat[or]luğu'nu bir islâm toplumu halin[de] canlandırmayı umuyorlardı. Batı[ya] bilime ve tekniğe düşmandılar.

İşte biz o zaman bu çeşitli akı[m]lar içinde yetişiyorduk. Seçtiğimiz y[ol] olumlu milliyetçilik yolu idi. İslâm[cı]lığa şiddetle karşıydık. Batıcılığın b[ir]çok görüşleri hoşumuza gidiyor[du].

Fakat batı, emperyalist âle[mi] temsil ediyordu. Memleket empery[a]listlerin elinde yarı sömürge iken, [] kapitülâsyonlar dururken batının [] katlığını yapmak kolay değildi. F[a] Türkizm ve Turancılık da bizim [] hayâl gibi görünüyordu. Gerçekl[ere] uymuyordu. Yıkılmış bir imparatorlu[]ğun çocukları olarak yeni imparator[]luklar peşinde koşmak bize gülünç [ge]liyordu. Onun için biz ideal ol[arak] milliyetçiliği seçmiştik Ne kötü []

ZEKERİYA SERTEL'İN HATIRALARI

... Ocağı'nda
... insanlar
... en sevimli olanı
... Edip idi...
... bir peri
... dolaşırdı...

Zekeriya Sertel cumhuriyetin ilk yıllarında...

...rüne batıcı, ne körü körüne Türkçü ve Turancı. Her şeyden önce kendi milletimiz ve onun geleceği bizim için önemliydi.

Bununla beraber Enver Paşa hayâller peşindeydi. Almanlar'ın Avrupa'daki güç durumunu hafifletmek için büyük projeler ve gerçeküstü plânlar arkasında koşuyordu. Bir yandan Mısır seferini tertip ederek yeni maceraya atılıyor, bir yandan Karpatlar'a ordular göndererek Avrupa Harbi'ne karışıyor, bir yandan da Kafkaslar'da büyük bir taarruz hareketine girişerek Turan yolunu açmak istiyordu. Memleketi de bu maceraların peşine sürüklüyordu. Gerçeklere arkasını çevirmişti. Oysa, Arap memleketleri isyan halindeydi. Rumeli elden çıkmıştı. Düşman Çanakkale'ye asker çıkarmış, İstanbul kapılarını tehdit ediyordu. Böyle bir zamanda Turan hayallerine kapılmak, hem gülünç, hem de zararlı ve tehlikeli idi. Nitekim memleket bunun zararını çekmekte gecikmedi.

... döneminde ve Cumhuriyet'in ku... Genel Müdürlüğü yapmış, Yunus ... şirketini kurmuş, daha sonraları ... derin izler bırakan «Resimli Ay» ... Savaşı sırasında yurdumuzda ... gazetesi olan Tan'ın matbaasının ... yol açan saldırıyı tertip ... Sabiha Sertel bu üzücü olay... hayatlarını orada sürdürmüş...

... hâtıralarını kaleme almıştır. ... belgeleri gün ışığına çıkma... politik çekişmeler ile Türk ... «...âli» nin içyüzünü açıklayan ... kitap hâlinde yayınlanacak ...lerini okurlarına sunmak ...ncındadır.

Zaten içeride de, savaş uzayıp gittikçe yorgunluk ve sefalet artıyordu. Türkiye, Almanların bir sömürgesi olmuştu. Yalnız ordu ve donanmamız değil, ekonomimiz de Almanların eline geçmişti. O günlerin Alman Maliye Bakanı Schaht, yeni bir ticaret sistemi icad etmişti. Türkiye ile Almanya arasınd. alışveriş, mal mübadelesi usulü ile yapılıyordu. Bu suretle Almanya kendi mallarını bize pahalıya satıyor, bizim ürünlerimizi düşük fiyatla alıyordu. Bu yüzden pahalılık, orta halkın erişemiyeceği yükseklikle re çıkmış, fakat üretici kazancını kaybetmişti. Yalnız savaşın doğurduğu yeni zenginler ve burjuvalar durumdan memnundular. Halk açlıktan ve yoksulluktan kırılırken onlar keselerini dolduruyorlardı. Otomobillerde geziyorlardı. Apartmanlar yapıyorlardı. Harp zengini o zamanın en karakteristik tipi idi.

Kültür hayatımız da, Alman nüfuzu altına girmişti. Okullarda Almanca okutuluyor, aydınlar Almanca öğreniyordu.

O zamanlar gönüllere teselli veren tek olay, İngilizlerin Çanakkale'de durdurulması ve nihayet denize dökülmesi olmuştu. Bu zafer Almanlar'ın değil, Türklerin eseri idi. Onun için memlekette yaygın bir sevinç ve ümit yaratmıştı. Enver Paşa'nın Çanakkale'ye gönderdiği yazarlar ve edipler bu zafer etrafında destanlar, hikâyeler yazdılar. Halkın bozuk maneviyatını yükseltmeğe çalıştılar.

Terör devri

Fakat harp talihi değişmedi ve Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilmiş olarak çıktık. Osmanlı İmparatorluğu parçalanmış, düşman yurdumuza girmişti. 30 Ekim 1918 günü imzalanan Mondoros Mütarekesi gereğince İstanbul, İngiliz, Fransız ve İtalyan işgali altına girmişti. Limanda düşman gemileri demirlemişti. Sokaklarda süngülü düşman askerleri dolaşıyordu. Şehir bir karanlığa gömülmüştü. İstanbul halkı evi barkı yanmış, çırılçıplak sokakta kalmış bir insan durumundaydı. Ağır bir matem havası esiyordu. Kimse gülmüyor, kimse rahat ve geniş nefes alamıyordu. İnsanlar sevgiyi, gülmeyi, neşeyi, yaşamayı unutmuştu. Şehre çöken kâbus, kalbleri dondurmuş, hayatı durdurmuştu. İdare makinesi, düşman eline geçmişti. Savaş sorumlusu sayılan büyük küçük bütün İttihatçılar tutulup Bekirağa Bölüğüne atılmıştı. Bekirağa Bölüğü o vakte kadar siyasi hükümlülülerin hapishanesi idi. İttihatçılar Bekir Ağa Bölüğü'ne girerken orada mahpus yatan Hürriyet ve İtilâf Partisi mensupları da dışarı çıkıyorlardı. Bunlar, emperyalistlerin uşağı olarak idare başına getirilmişler, Türk halkına zulmetmeğe memur edilmişlerdi. Önüne gelen tutulup mahkemelere veriliyor, sorgusuz sorusuz ölüme mahkûm edilip darağacına çekiliyordu.

Biz o sırada Nebizade Hamdi ile birlikte **«Yeni Ses»** adında bir gündelik gazete çıkarıyorduk. Gençtik, heyecanlıydık, üzüntülüydük ve isyan halindeydik. Sansür'ün bu baskısına dayanamıyorduk. Nihayet bir gün kızdık, gazeteyi sansüre göstermeden çıkarmaya karar verdik. Halkı isyana davet eden beyannamelere benzer şiddetli yazılar ve çağrılar hazırladık, gazeteyi bunlarla doldurduk, baskıya verdik. Biz de İngilizlerin bulamayacakları dost evlerinden birine sığınarak saklandık. Ertesi sabah gazete İstanbul'un her tarafına dağıldı, büyük bir heyecan yarattı. İşgal kuvvetleri derhal harekete geçtiler. Buldukları gazeteleri toplattılar. Matbaayı basıp kilitlediler. Bizi aradılar, fakat bulamadılar. Bizim bu hareketimiz, olumlu bri sonuç veremezdi. Bunu biliyorduk. Fakat duyduğumuz isyanı ifade edememiş olmak, bizi boğmuştu. Bu bir nefes almaydı. O kadar...

Bu isyan geneldi. Kiminle konuşsanız, isyandan söz ediyordu. Bu işgale bir son vermek, İstanbul'u düşmandan temizlemek, herkesin yüreğini kaplayan en şiddetli istekti. Fakat ne yapmalı ve bu isyanı olumlu sonuç verecek bir biçime nasıl sokmalıydı. Bunun tek yolu örgütlenmekti. Öfke ile girişilmiş kişisel hareketlerden vazgeçmek, kuvvetleri birleştirmek, bir mukavemet hareketi yaratmak gerekti. Bu ihtiyacı herkes duyuyordu. Şurada burada çeşitli kimseler tarafından çeşitli örgütler kurma teşebbüsleri yapılıyordu. Bu teşebbüsler gizli tutulduğu için kimse birbirinden haber alamıyordu. Meselâ bir tarafta Mustafa Kemal'in kendi tanıdıkları arasında örgüt kurmakta olduğu işitiliyordu. Fakat bunu pek dar bir çevre biliyordu. İttihatçılar, İsmail Canbolat'ın başkanlığı altında ayrı bir mukavemet hareketi yaratmağa çalışıyorlardı. Bir taraftan da göz doktoru Eşref Bey, İstanbul'da açıktan açığa çalışıyordu. Çarlık Rusyası'nın yıkılması, 1917 Sovyet Devrimi de memlekette gençler arasında etki uyandırmaktan geri kalmamıştı.

Yenilgiye uğrayan ordu dağılmış, askerler, ellerinde silâhları ile Anadolu'ya yayılmıştı. Memlekette açlık ve sefalet hüküm sürüyordu. Bu objektif koşulların Türkiye'de de bir devrim için ortam hazırladığına inananlar, İstanbul ve Ankara'da çalışmağa başlamışlardı. Onların bir kısmı, işçi ile dağınık askerleri örgütlendirmek için çalışıyordu. Almanya'dan gelmiş bir takım gençler de, İstanbul'da devrimci yayınlar yapıyorlardı.

Biz de bazı aydınlarla, o sırada bir örgüt kurmağa giriştik. Etrafımızda bir çok yurtsever aydın genç vardı. Bunlar bizi bir an önce örgüt kurmağa zorluyorlardı. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Bir kısmı ölümü dahi göze alarak her şeyi yapmağa hazırdılar. Kimi suikast tertipletmeyi, kimi bankaları basıp örgüt için gerekli parayı sağlamayı öneriyordu.

Beş on arkadaş ilk toplantıyı bizim evde yaptık. Aramızda Köprülü Fuat, sonraları Atatürk'ün millî eğitim bakanlığını yapmış olan Hasan Âli Yücel ve yine Atatürk'ün ilk içişleri bakanlarından Ferit ve daha bazı gençler vardı. Ben o vakit Cağaloğlu'nda Abdullah Cevdet'in evinin birinci katında oturuyordum. Üstümüzde evsahibi olarak kendisi oturuyordu. İkimizin de iki üç yaşlarında küçük kızlarımız vardı. Hakkında pek fena sözler işitmiş olmama bakmıyarak Abdullah Cevdet'e saygı besliyordum. Ne de olsa, belirli bir şeye inanan ve inandığı şey için savaşan bir adamdı. Abdullah Cevdet ateist idi. Halk arasında dinin nüfuzunu kırmak gerektiğine inanıyordu. Aynı zamanda Türkçe'nin lâtin harfleriyle yazılması dâvasını ilk ortaya atan ve savunan oydu. Bu iki dâvası yüzünden Mısır'a sürgün edilmişti. Orada bile küçük bir dergi çıkararak bu dâvasını savunmaya devam etmişti. İstanbul'a döndükten sonra d ilk işi gene dergisini çıkarmak olmuştu. Aynı binada bulunduğumuz için aramızda iyi komşuluk ilişkileri vardı.

İhbar ediliyoruz!

Biz arkadaşlarla salonda toplu bir halde yeni kurulacak örgütün biçimini kararlaştırmak üzere hararetli bir tartışmaya dalmıştık. Birden kapı açıldı. Abdullah Cevdet'in küçük kızı babasının elinden kurtularak salona daldı. Babası da onun arkasından içeri girdi. Ve bizi toplantı halinde buldu. 24 saat sonra hepimiz İngiliz polisi tarafından tutulup Bekirağa Bölüğü'ne atıldık. Belli ki, mütarekede İngiltere'nin ajanlığını kabul etmek alçaklığına düşen ve İngilizler tarafından himaye edilen Abdullah Cevdet, efendilerine yaranmak için bu toplantıyı haber vermişti. Kendisine saygı duyduğum bu adam, bana böyle bir oyun oynamıştı. Bekirağa Bölü'ğünden kurtulup eve döndüğüm zaman kendisiyle merdivenlerde karşılaştım. Sanki hiçbir şey olmamış gibi, beni güler yüzle selâmlamak istedi. Yüzüne tükürdüm:

— **Yaptığın alçaklıktan utan**, dedim.

Fakat onda utanacak yüz yoktu. Meşhur Türk edibi Süleyman Nazif onun için, yüzünün çopurunu ima ederek, «Cenabı hak hayâyı onun yüzünden tırnakla kazımıştır» demişti. Kendisini savunmaya bile lüzum görmeden çekilip gitti. Çünkü suçu meydanda idi.

GELECEK HAFTA :

BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ VE ANTİEMPERYALİST MİTİNGLER

İLAÇ

Türkiye'de ilâç soygunu, artık en sağdaki kuruluşların dahi kabul ettiği bir skandal halini almış ve mesele «meclis araştırması» konusu olmuştur. Çalışmalarına devam eden Millet Meclisi Araştırma Komisyonu Başkanı AP Gümüşhane Milletvekili Sabahattin Savacı, yaptığı açıklamada «Yabancı sermayenin kötü işlediği yönlerden birinin de ilâç sanayii olduğu kanaati bende hâkim bulunmaktadır» demiş ve ortalama kâr haddi yüzde 35'i bulan ilâç sanayiinin tam bir soygun mekanizması halinde çalıştığını bildirmiştir.

Aslında bu, sadece Türkiye'ye özgü bir soygun olmayıp dünya çapındadır.

Nitekim Uluslararası Kimya İşçileri Federasyonu (I.C.F.), bütün üye sendikaları kendi ülkelerindeki ilâç vurgununa karşı bir kampanya açmağa çağırmıştır. Bu çağrı, ICF'nin, ilâç endüstrisinin ilâç fiyatlarını tesbit etme çabalarına karşı açtığı uluslararası kampanyanın bir parçasıdır.

İlâç soygunu dünya çapında yürütülüyor.

Günümüzde ilâç fiyatları, dar gelirli vatandaşlara büyük külfetler yüklemektedir. Bio-Kimya ve ilâç tedavisini büyük ilerlemeler yaptığı bir çağda bilimin bu kollektif nimetlerinin kişilere yüklediği masraf dayanılmaz bir seviyeye erişmiştir.

ICF Genel Sekreteri Charles Levinson bu konuda «İlâç fiyatları — milletlerarası bir skandal» başlığı ile yazdığı bir yazıda şu önemli açıklamalarda bulunmaktadır:

«Amerika'da beş tanınmış firmaya karşı, ilâç fiyatlarını yükseltmek ve bazı «harika» antibiyotikler üzerinde tekel kurmak istedikleri için dâva açılmıştır. dâvalılar Cyanamid, Pfizer, Bristol, Upjohn ve Olin Mathison firmalarıdır. Amerikan adliyesinin açıkladığına göre, bunlar, 100 adet terracyline antibiyotik tabletini, maliyet fiyatlarının değişmesine rağmen senelerce toptan 30.60 dolar, perakende 51 dolar üzerinden satmışlardır.

İngiltere'de ilâç skandalı öyle bir seviyeye erişmiştir ki, İngiliz Hükümeti, ilâç sanayiini denetlemek üzere bir komisyon kurmak zorunluğunu duymuştur. Komisyonun elde ettiği sonuçlara göre, ilâç firmaları üç sene içerisinde yekûnu bir kaç milyon sterline varan fazla kâr sağlamışlardır.

Hizmet için değil kâr için ilâç imalâtı

İlâç fiyatları konusunda sorguya çekilen Kanada Cyanamid Müdürü S.T. Stevel, ilâç imalâtçılarının mallarını pazarlamak için harcadıkları her kuruşun müşteriden çıkartıldığını itiraf etmiş ve «**Biz kâr etmek için bu işi yapıyoruz**» demiştir. İtalyan, Alman, Hollanda ve İskandinav yetkilileri de kendi ilâç imalâtçılarının fiyat politikası karşısında tedbire başvurmak zorunda kalmışlardır. İtalya gibi bazı ülkelerde patent diye bir şey yoktur, ve firmalar patentli ilâçları başka isimler altında ve çok yüksek fiyatlarla başta İngiltere ve Amerika olmak üzere yabancı pazarlara sürmektedirler.

İlâç fiyatlarını etkileyen başlıca faktörlerden biri de, ilâçların uluslararası kimya isimleri yerine, uydurulmuş ticarî isimlerle piyasaya sürülmesidir. Daha iyi ve daha güvenilir ilâç temini ile hiçbir ilgisi olmayan bu ticarî oyun, iki çeşit ilâç arasında alıcının zararına büyük farklar yaratmaktadır. Meselâ Amerika'da Schering Firması, 1000 Chlortumeton tabletini eczacılara 20.50 dolara satmaktadır. Oysa aynı miktar ilâcı kimyevî ismi ile 1.40 dolara satın almak mümkündür. 1000 Serpasil hapı için CIBA 39.50 dolar istemektedir. Oysa Resperine adı altında aynı ilâcı 0.69 dolara almak mümkündür. Miltoron ve Eguanil gibi müsekkinlerin 1000 tableti 61 dolara satılmaktadır. Oysa kimyevî ismi ile aynı miktar ilâç 20 dolara alınabilir. Belki de en önemli antibiyotik olan Tetracyline, senelerce Bristol, Pfizer ve Cyanamid şirketleri tarafından kapsülü 30 cent'e satmışlardır. Perakende satış fiyatı ise 50 cent'tir. Oysa bu ilâcın kapsülü 1 cent'e mal edilmekte ve üç firma bundan yüzde 3000 kâr sağlamaktadırlar.

Dexadrine isimli ilâç ise Smith, Kline ve French firmaları tarafından muazzam bir reklâm kampanyası ile satışa çıkarılmış ve Amerika'da bini

Dönmezer'den

Basın dâvalarının gedikli bilirkişisi Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer ile benzeri ulemânın nasıl bir zihniyete sahip olduklarını ortaya koymak üzere geçen sayıda bir bilirkişi raporu yayımlamıştık.

Bu hafta da, yine Dönmezer'in bir kitap hakkında verdiği bilirkişi raporunun âdil Türk yargıcı önünde nasıl iflas ettiğini açıklıyoruz.

Fransız profesörlerinden Henri Levebvre'in «Le Marxisme» adlı eseri, «Sosyalist Dünya Görüşü» **adı ile Erol Aydınlık tarafından Türkçeye çevrilmiş ve Hür Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Cumhuriyet Savcılığı, Dönmezer'den aldığı bir bilirkişi raporuna dayanarak, kitabın çeviricisi hakkında** «siyasî plânda sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakküm tesisini icap ettiren komünizmi bir gaye olarak takdim eden eseri, gayenin tahakkuku ve cezaî takibattan kurtulmak gayesiyle kasdî değişiklikler yaparak maksadı pek açık izah eden önsöz ve «markizmin politikası» faslını da bırakarak dilimize çevirdiği ve bu suretle komünizm propagandası yaptığı, memleket içinde kurulmuş ekonomik ve sosyal temel nizamları devirmek gayesi güttüğü» **iddiasıyla İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dâva açmıştır.**

Mahkeme heyeti, duruşma sırasında kitabın yeniden bir bilirkişi kuruluna incelettirilmesine karar vermiş ve Dönmezer ile birlikte Prof. Adnan Şuner ve Prof. Dr. Ekrem Özelmas'dan kurulu üç kişilik bir bilirkişi kurulu teşkil etmiştir.

Yapılan inceleme sonunda Prof. Şuner ve Prof. Özelmas, 28.12.1966 tarihli raporlarında şu mütalâayı vererek kitabın yayımının suç teşkil etmediğini bildirmişlerdir:

«Propagandanın halk yığınlarına hitap eden, kendisine mahsus tekniği ve prensipleri dahilinde icra edilen teşkilâtlı bir faaliyet olduğu belirmiştir. Bu faaliyette akla değil, hisse hitap olunmaktadır. Propaganda olayların hakikî veçheleri ve realitesinin ortaya konulması gayreti değil, tamamen zıt bir hedef güden bir gayret olarak karşımıza çıkmaktadır. Böyle olunca ilmî bir araştırmanın aksiyon ifade eden propaganda sayılması gayrimümkün görülmüştür. Esasen anayasa, 21. maddesinde «herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğ-

SOYGUNU

• Peyneimilel bir soygun şebekesi halinde çalışan ilâç firmaları bütün ilâçları sadece isim değiştirerek fakir insanlara yüzde 3 bin kârla satmaktadır. Bu soyguna karşı dünya çapında kampanya yürütülmelidir.

2..60 dolara, perakende 40 dolara satılmıştı. Bu kadar pahalı olan ilâcı Dextroampetamine adıyla 1000'i 75 cent'e, perakende 1.50 dolara almak mümkündür.

İlâç fiyatları Avrupa'da Amerika'ya göre daha ucuzdur. Nitekim Amerika Supply Board, Ocak 1960 Temmuz 1962 arasında ilâçlarını Avrupa'dan alarak 11 milyon dolar kâr sağlamıştır. Bununla birlikte, Avrupa'da da kimyevi isimli ilâçla ticari isimli ilâç arasında farklar aynen mevcuttur. Cenevrede 20 Dexadrine tableti 4.30 İsviçre Frangı olup aynı miktar ilâç Dextroampheta adı altında 1.30 İsviçre Frangı'na temin edilebilmektedir.

Doktor ve eczacılar soyguna âlet ediliyor.

İlâç sanayiinin ilâçları ticari isimle sürme kampanyası İngiltere'de de başarılı olmuş, kimyevi isimli ilâç kullanılışında devamlı düşüş görülmüştür. 1966'da yazılan reçetelerin yüzde 73'ü ticari isimli ilâçları kapsamaktadır. Oysa bu oran 1948'de sadece yüzde 0.2 idi. Bu yüzde 73'ü, içinde Milli Sağlık Servisi reçetelerinin yüzde 95'i vardır. Amerika'da her 10 doktordan 9'u ticari isimli reçete yazmaktadır. İtalya, Fransa Almanya, Holanda ve İsviçre'de kimyevi isimli reçete yazan doktor nadirattan sayılmaktadır.

Bunun nedenlerinden biri, günümüzde doktorların bu çeşit reklâm yayınlarına kendilerini kaptırmış olmalarıdır... Amerika'da ilâç sanayiinin, ticari isimli ilâçların reklâmı için doktor başına senede 3 bin dolar harcadığı hesaplanmıştır.

Bu oyunlara eczacıların da katılmasının nedeni kolaylıkla anlaşılabilir. Çünkü ilâç fiyatına, toptan fiyat üzerinden yüzde 75'e kadar çıkan kâr eklenmektedir. Toptan fiyat ne kadar yüksek olursa, eklenen kâr haddi de o kadar yüksek olmaktadır. Tabiî böylece yalnız ticari isimli ilâçlar hastalara satılmaktadır, hattâ reçetede kimyevi isimli ilâçlar kullanılacağı özellikle belirtilmiş olsa dahi...

İlâçtaki kârların yükseldiğini gösteren bir gerçek de Amerika'da ilâç sanayiinin yatırımdan elde ettiği kârın 2. sıradan birinci sıraya yükselmesidir. Yatırımın ...ler çıktıktan sonra net kârı 1965'da yüzde 21.1'dir. Böylece ilâç, Amerika'da en kârlı sanayi olan otomobil sanayiinin yerini almıştır.

İlâç sanayii, çalışması ve yapısı itibariyle uluslararası niteliği en ağır basan sanayilerden biridir. Görünürde dünyanın bütün bellibaşlı firmaları yabancı ülkelerde yan firma teşkilâtları ve satış şubeleri kurmuşlardır. Yabancı firmalara verilen patent ve satış imtiyazları da bu soygun şebekesini geliştirmektedir.

İlâç firmalarının çoğu dışarıya doğrudan doğruya satış yapmak yerine yabancı ülkelerde yan firma kurmak yoluna gitmektedirler. Hattâ, yabancı yan firmaların imal ettikleri ilâçlar yeniden ana memlekete ithal edilmektedir. Çünkü bu ülkelerde işçi ücreti, gelir vergisi ve patent ücreti çok daha düşüktür.

İngiliz Milli Sağlık Servisinin yazdığı reçetelerde yer alan ilâçların yüzde 49'u İngilteredeki Amerikan şirketlerine, yüzde 14'ü İsviçre şirketlerine, yüzde 2..'si İngiliz şirketlerine aittir.

Fransız ilâç sanayiinin hemen hemen yüzde 45'i çoğunluğu Amerikan olan yabancı kumpanyaların elindedir. Buna karşılık 48 Fransız şirketi de özellikle Ortak ... ülkeleri, İngiltere, İspanya ve Amerika'da olmak üzere, yabancı ülkelerde faaliyet göstermektedir.

Bütün dünyada mücadele kampanyası açılıyor.

İspanya'da ilâç sanayiine yatırılmış sermayenin yüzde 50'si yabancıların elindedir. Bunlar İsviçre, Alman, Amerikan, İtalyan, Fransız, Hollanda, İngiliz, Danimarka ve Portekiz firmalarıdır.

İtalya ve Almanya'da Amerikan firmaları ilâç sanayiinde büyük yer tutmaktadır. Bunlar birçok yan firmalar kurmuş olup Amerikan ilâç firmalarının Ortak Pazar ülkelerine yatırımı hızla artmaktadır. Hesaplar incelendiğinde, bu Amerikan devlerinin gelecekte dahilden çok yabancı ülkelere yatırım lar yapmak niyetinde oldukla anlaşılmaktadır.

İsviçre büyük bir ilâç san yiine sahip olan ufak bir ü kedir. Dünyanın en büyük ilâ firması, İsviçre'li Hoffman L Roche AG olup 14 bin in üze rinde işçisi vardır ve ciros 600 milyon dolar civarındad Hoffman-La Roche'un adamla rının sadece yüzde 25'i İsviçre de çalışmakta ve imal etti ilâçların sadece yüzde 3'ü İsviç re'de satılmaktadır. En büyü yan kuruluş New Jersey (Ame rika)'dedir. Diğerleri İngilter Almanya, Fransa, İtalya, İspan ya, Kanada ve Meksika'dadı Diğer İsviçre ilâç firmala CIBA, Sandoz, Geigy ve D A Wander S. A.'nın da durum aynıdır.

Böyle uluslararası bir endüst rinin dikkatle plânlanmış ulus lararası bir programı olduğ muhakkaktır. Üretim, teşvik v ticari-isim temelinde otu tulmu fiyatlama politikaları, merkez olarak kontrol edilir ve karar laştırılır. Firmalar, dünyada geçerli şartlara göre bir dünya stratejisi uygularlar. Ve ...a ülkesi denilen sev de çoğu huk la halka açıklanmayan hesa raporlarının hükümete verildi coğrafi bölgedir. Amerikan Hü kümeti tarafından yapılan fiya dondurma ilhamları, bu firma lar arasındaki fiyat tesbiti or taklığını gösterir.

Hakla alay edercesine yürü tülen bu soyguna karşı kanun tedbirler aldırmak için uluslar arası bir kampanya gereklidir Fiyat kontrolunun hükümetç yapıldığı İtalya, İsveç, Finlan diya gibi ülkelerde dahi ticar ve kimyevi isimli ilâçların fiyat ları arasındaki fark büyüktür.

Az gelişmiş ülkelerdeki insan lar ise, ufacık gelirlerinin mo dern reklâm tekniğinin incelik leriyle ilâç firmaları tarafından yağma edilmesine karşı korun muş değildirler.

İlâç soygununa karşı uluslar arası bir kampanya yürütülme si ve ticari isimli ilâçlar yerine kimyevi isimli ilâçlar tavsiye edilmesi suretiyle, sosyal ba kımdan daha elverişli bir poli tikanın başlatılması sağlanabi lir. Bu kampanya bütün ülke lerde derhal başlatılmalıdır.»

bir "hapsedile!„ fetvası daha!

retme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahip bulunduğu» hükmünü muhtevidir. Bu itibarla ve yukarıda mâruz esbab muvacehesinde sözü geçen «Sosyalist Dünya Görüşü» adı altında tercüme edilen eserin propaganda mahiyeti taşımadığı ve tercümeyi yapanın da bir propaganda yapmış sayılamıyacağı ve bu sebeple olayda Türk Ceza Kanunu'nun 142. maddesinin unsurlarının mevcut bulunmadığı kanaat ve mütalâasıyla işbu müşterek raporumuz saygıyla arz ve takdim kılınmıştır.»

Buna karşılık, Sulhi Dönmezer, kitabın yayının suç teşkil ettiği hususunda ısrar ederek özetle şu muhalefet şerhini vermiştir:

«Eserin bir ilim adamı tarafından kaleme alındığı muhakkaktır. Ancak, bu ilim adamı, eserinin, aslındaki mukaddemede de açıklandığı üzere, bu eseri kaleme almış bulunduğunu bizzat kitabın aslının önsözünde açıklamıştır: **«Marxçılık hakkındaki bu izah, bir marxçının eseridir. Demek oluyor ki, burada marxçılık bütün genişliği ve kanıtlarının gücü ile savunulacaktır»** demektedir.

Açıkça anlaşılmaktadır ki, kitap marxizm'e iman etmiş ve inanmış bir kişinin buna karşılık teşkil eden görüşlere karşı marxizmi savunmak, bütün gücü ile savunmak üzere kaleme almış, okuyanları marxizmin gücüne, üstünlüğüne ve marxizmin tatbikatını ifade eden rejimin üstünlüğüne ve o rejimin uygulanması gereğine inandırmak, kandırmak amacını da, bizatihi, kendiliğinden, ihtiva eden bir kitap durumundadır.

Gerçi müellif bu savunmayı yaparken hakikatın objektif ve rasyonel araştırılması seviyesinde kalacağını da ayrıca söylemektedir. Ancak bunu söylemesinin tabiî sayılması gerektiğini anlamak kolaylıkla mümkündür. İlimde muayyen doktrinler icra olunurken bazı müelliflerin kendi ideolojik kanılarını, eğilimlerini belirtecek ve okuyanları bunlara inandıracak surette bir davranış gösterdiklerine bazan tesadüf olunur. Bu gibi hallerde eserin esas ilmi hüviyeti, aynı zamanda **«bir görüşü etkili olarak aşılamakta bulunması»** hakikatını ortadan kaldırmaz.

Marxizmi ve onun tatbikatını teşkil eden komünizmi çok belirli bir eğilim içinde izah etmek amacını güden ilmi hüviyetteki bu eser, aynı zamanda telkini niteliktedir; okuyucuları marxizme inandırma yönünü ve amacını tam olarak taşımaktadır.»

3. Ağır Ceza Mahkemesi, bilirkişi raporlarını inceledikten sonra Dönmezer'in mütalâasını yersiz bularak kitabın suç teşkil etmeyeceği kararına varmış ve sanığı beraat ettirmiştir.

Aynı zamanda, gedikli bilirkişi Dönmezer'in zihniyetinin mahkûmiyeti anlamına gelen mahkeme kararında özetle şöyle denilmektedir:

«Kitap üzerinde yapılan tetkikat neticesi iki profesör tarafından tanzim olunan raporların lehe olan katiyet ve sarahati karşısında Profesör Sulhi Dönmezer'in ve C. Savcılığı'nın aleyhe olan mütalâalarının kabule şayan ve aleyhte tecelli eden raporun suçun subûtuna kanaat verecek mahiyette bulunmadığı netice ve kanaatine varılmış, maznunun memleket içinde müesses iktisadi veya içtimai ve hukuki nizamları devirmeğe, yok etmeğe ve bir içtimai sınıfın diğer içtimai sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmağa matuf bir harekette bulunmadığı, yaptırılan tetkikat muhtevası 16.5.1967 ve 23.12.1966 tarihli rapor münderecatından, lehine en kuvvetli bir delil teşkil etmiş bulunmaktadır.

Ve yukarıda da tebarüz ettirildiği üzere, aleyhe vâki raporun suçun sübutuna kâfi, kat'i bir delil mahiyetinde bulunmadığı ve aleyhine hüküm tesisine kâfi gelecek sübut delili olarak da kabul edilememiş bulunmaktadır.

... Sanığın tercümesini yaptığı yazıda komünizm propagandası yapmak veya komünizmi övmek maksadıyla ve bu kasda makrun olarak hareket ettiğine dair mahkemece vicdani kanaata varılamadığından ve böylece hâdisede kasid unsurları bulunmadığından müsned suçtan beraatine... oybirliğiyle karar verilmiştir.»

Dünyaca tanınmış bir bilim adamının eserini dahi «propaganda» sayarak bu eseri Türk halkına kazandırmış olan bir kimsenin 15 yıla kadar hapsine fetva verebilen Dönmezer'in marifetleri bu kadar da değildir. ANT'ın ilerideki sayılarında gedikli bilirkişinin raporlarından yeni örnekler verilecektir...

Vietnam halkı, Amerika'nın bütün insanlık dışı saldırılarına büyük bir metanetle direnmekte, boyun eğmemektedir...

"KUZEY ViETNAM'DA NELER GÖRDÜM?,,

Nouvel Observateur Dergisi'nin özellikle Uzakdoğu röportajlarıyla tanınan yazarı Olivier Todd, geçenlerde Kuzey Vietnam'a giderek iki ay kadar kalmış ve Vietnam halkının Amerikan emperyalizmine karşı mücadele azmine bizzat tanık olmuştur. Todd, dönüşünde, izlenimlerini New Left Review Dergisi'ne bir mülakat vererek açıklamıştır. Behzat Tanç'ın Türkçeleştirdiği bu ilgi çekici mülakatı özetleyerek yayınlıyoruz

● **Kuzey Vietnam'a ne zaman gittiniz ne kadar kaldınız?**

— Kuzey Vietnam'a 22 Ekim'de geldim ve 57 gün kaldım. Aslında üç haftalık bir ziyaret için dâvet edildiğim halde, bu sürenin incelemelerim için yetersiz olduğunu açıklayınca, Kuzey Vietnam yöneticileri bu süreyi uzattılar. Bisikletle ya da yaya olarak yaptığım geziler hariç tutulursa, sadece otomobille 3 bin kilometreden fazla seyahat ettim. Doğuda Hayfong'a kadar, batıda ise hemen hemen Laos sınırına kadar gittim. Fotoğraf çekme yasağı dışında, arzuladığım gezi programı tümüyle gerçekleştirildi. Gazetecilere, bir kaç ufak istisna hariç, sansür uygulanmaması, bende büyük hayret uyandırdı. Kendimi, savaş içindeki Hanoi'de, Doğu Berlin'den daha özgür hissettim. Şehirde kuvvetli bir güvenlik sistemi olmakla beraber, aslâ bir polis terörü havası yoktu. Bakanlıkların önünde sadece birer muhafız vardı. Kanımca, bunun nedeni, yöneticilerle halk arasında içten ilişkiler bulunmasıdır.

● **Savaş Hanoi halkının işini ve yaşamını ne şekilde etkilemiştir?**

— Tabii ki, Hanoi, savaş içindeki bir başkentin tüm özelliklerini taşımaktadır. Ancak, buna rağmen, şehirde normal hayatı sağlamak için başarılı bir çalışma yapılmaktadır. Sinema, tiyatro ve kahvehanelerde normal bir şehir hayatının akışı görülmektedir. Amerikan bombardımanları sonunda meydana gelen yıkıntılar derhal temizlenmekte ,tahrip edilen bina ve sokaklar onarılmaktadır. Savaş başka yönlerden de halkın yaşayışını etkilemektedir. Örneğin, ailelerin çoğu bölünmekte, karı koca uzun süre birbirini görememektedir. Çocukların çoğu şehir dışına çıkartılmıştır. Hanoi'de 30 bin kadar çocuk kalmıştır. Bunlar da, ailenin yaşlı fertlerine göz kulak olmak için bırakılmıştır. Yiyecek maddeleri vesikaya bağlanmıştır. Ancak, yiyecek durumu, önceden sandığım kadar vahim değildir. Amerikalılar, Kuzey Vietnam halkını aç bırakmak hususunda başarı gösterememişlerdir. Başlıca besin maddesini teşkil eden pirincin şahıs başına aylık dağılımı 10 kilo ile 25 kilo arasında değişiyor. Domuz eti ayda 300 gram üzerinden dağıtılıyor. (Savaş sırasında Fransa'da şahıs başına dağıtılan et miktarı 288 gramdı.) Bazı ağır işlerde çalışanların aylık et istihkakı ise 3 kiloya kadar çıkıyor. Şeker tüketimi son derece kısıtlanmış. Adam başına ayda yarım kilo veriliyor. Vesikaya bağlanmamış besin maddeleri ise piyasada güçlükle bulunabiliyor. Bir de Vietnam'lıların hemen her yemekte kullandıkları ve Ngoc Manh dedikleri bir balık sosu var... Amerikan 7. Filosu'nun Vietnam sahillerinde dolaşması balıkçıların çalışmasını engellediğinden bu maddenin de kıtlığı hissediliyor. Bunlara karşılık, tropikal bir ülke olduğu için Kuzey Vietnam'da sebze ve meyva oldukça bol ve çeşitli... Anlayacağınız, pekâlâ geçinip gidiyorlar. Hiç kimse açlıktan ölmüyor. Şaşırtıcı olan bir nokta da, savaşa rağmen insanların sıhhatli ve neşeli görünüşleri... Savaşlar sırasında normal olarak artması gereken verem hastalığındaki düşüş dikkati çekici. Sonuç olarak şunu söyleyebilirim: Bir çok alanlarda hayat standardında düşüş yok. Söylediklerim propaganda değil, gözlerimle gördüğüm gerçeklerdir. Şurası muhakkak ki, Kuzey Vietnam'lılar 1967 yılında 1945'e göre çok daha iyi besleniyorlar.

Kuzey Vietnam'da bir kişinin aylık pirinç istihkakı 10 ilâ 25 kilo arasında değişmektedir. Amerika'lılar, Vietnam halkını aç bırakarak dize getirmeğe çalışmaktadır. Ama boşuna gayret...

● **Son iki üç yılda Kuzey Vietnam'da görülen sosyal gelişmelerden bahsedebilir misiniz? Savaşın bu konudaki etkisi ne olmuştur?**

— Eminim ki, savaş bir çok alanlarda gelişmeyi engellemiş bulunmaktadır. Vietnam'lılar okul çocuklarının sayısında artış ve sağlık hizmetlerinde gelişme olduğunu söylüyorlar. Başkalarının bu iddialara inanıp inanmamaları beni ilgilendirmez. Ancak ben inanmamak için hiç bir sebep bulamıyorum. Gördüğüm kadarıyla, köylerde dahi işletmeler kurulmuştur ve okullar eğitim faaliyetine normal olarak devam etmektedirler. Üretim hızla artmaktadır. Ve en hayret verici husus da, savaşa rağmen Vietnam'lıların sosyalizmin kuruluşu yolunda ısrarla çalışmalarıdır. Kanıma göre, savaş, diyalektik bir biçimde, köylük bölgelerde şehirleşmeyi ve teknolojik gelişmeyi sağlamıştır. Demokratik açıdan da savaş, eyalet ve köylerde merkeze körükörüne bağlı olmadan mahallî yönetimlerin gerçekleştirilmesine vardımcı olmuştur. Savaşın sosyalizmin gelişmesinde ve gerçekleştirilmesinde bu kadar önemli bir rol oynaması, Amerika'lıların hiç akıllarına getirmedikleri bir noktadır. Savaş, kalifiye Hanoi işçilerinin, okuma yazma bilmekten başka kültürü olmayan köylülerle temasa geçmelerini zorunlu kılmıştır. Teknisyenlerin ve aydın züm-

Emperyalizme kafa tutan büyük asker Giap kimdir ?

Hüseyin BAŞ

Kuzey Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Savunma Bakanı Vo Nguyen Giap, bugün 52 yaşındadır. Giap 25 yıldır, önce Fransızlara, sonra da Amerikalılara karşı sürdürülen savaşın bütün yükünü omuzlarında taşımış ve bu savaşın aynı zamanda beyni ve sembolü olmuştur. Kuzey'e yağdırılan milyonlarca ton bombaya rağmen, Vietnam halkının dünyaya parmak ısırtan harikulâde direnci, Güney'de Amerikalıya hiç beklemediği anda en ağır darbeleri indiren gerillacıların yürekli savaşı, biraz da Giap'ın eseri, onun hayatıdır.

Giap hakkında ilk izlenimler, uzun yıllar Bao Dai'nin başbakanlığını yapmış olan Buu Loc'a ait. Yer, 1930'larda sömürgeciliğin en karanlık devrini yaşayan Hanoi'dir. Giap 18 yaşındadır. Fiziksel yapısının sağlamlığı, müthiş çalışma gücü, zekâsının doymak bilmiyen öğrenme eğilimi, çevresinde bulunanları şaşırtmakta, hayranlığını çekmektedir. Sosyalist

düşünceler o sıralarda üniversite gençliği arasında henüz gerektiği ölçüde yaygın değildir. Giap hiç bir partiye girmemiştir. Buna rağmen, Fransız sömürge yönetimince yine de iyi gözle görülmemektedir. Nitekim bir süre sonra, genç üniversitelinin istediği burs reddedilecek ve böylece Giap hayatını kendisi kazanmak zorunda kalacaktır. Fakat Giap, öğrenimi bırakmak niyetinde değildir. Nitekim çok geçmeden bir fırsatını bulacak, bir yandan özel bir öğretim kuruluşu olan Thang - Long'da Fransızca, matematik ve tarih dersleri vererek hayatını kazanırken, öte yandan o sıralarda yeni açılan Hukuk Fakültesi'ne girecektir.

Giap'ın efsaneler üstüne temellendirilen bir Vietnam tarihi yazmak isteği dışında iki tutkusu vardır: Genel tarih ve strateji... Genç üniversitelinin o sıradaki tek meşgalesi, ileride eskerlik sanatının nirengi noktalarından biri olacağını aklına bile getirmeksizin, Clausewitz'den eski Çin'e, Napolyon'a kadar bütün eserleri okumak olmuştur. Ama Giap derslerini de ihmal etmemekte, son derece yoksul olmasına rağmen, fakültedeki öğrenimini başarıyla sürdürmekten de geri durmamaktadır.

Fakültedeki profesörlerin çoğunun hayranlığını çeken Giap'ın tek düşüncesi, bir burs kazanarak öğrenimini Paris'te tamamlamaktır. Ne var ki, Giap bu isteğini yerine getiremiyecektir. Guillain adındaki bir profesör, yazılı sınavda parlak derece almasına rağmen Giap'a kancayı takarak sözlü sınavda başarı tanımayacak ve böylece de şüphesiz farkında bile olmadan tarihin akışını değiştirecektir.

Gerçekten de Giap, Paris'te öğrenim imkânlarını kaybettiğini anlayınca, haksızlık ve adaletsizliğin de itişiyle kendisini bütünüyle politikaya verecektir. Fransa'da o sıralarda «Halk Cephesi» hüküm sürmektedir Vietnamlı aydınlar, «Halk Cephesi»nin getirdiği atmosfer içinde sol düşüncelerini geliştirmektedirler. Direnç derinden derine oluşmaktadır. Bu arada 1939 — 45 savaşı patlak vermiştir. Hindiçini'yi Japonlar işgâl etmiştir. Vişi Hükûmeti temsilcisi Amiral Decoux zalim polisiyle Vietnam'ın baş belâsıdır.

Vişi polisi çok geçmeden sefil bir oyunu sahneye koymuştur. Giap ve yeni evlendiği genç karısı hapse tıkılmıştır. Giap, bir süre sonra hapisten kaçmış, fakat genç karısı polis işkenceleri ile trajik bir biçimde can vermiştir. Yıl 1940'tır.

Giap bundan sonra Çin'e geçmeyi başarmış ve o sıralarda bütün Vietnamlı devrimcilerin umudu büyük vatanperver Nguyen Ai-quoc'un, yâni Ho Şi Minh'in saflarında yer almıştır. Birbirine sıkıca bağlanan iki devrimci, Vietnam'ı sömürgeciden kurtarmak amacıyla Tonkin'de bir gerilla ordusunun nüvesini kurmayı kararlaştırmışlardır.

Böylece 1941'de Tonkin dağlarındaki bir mağarada Vietnam Doc Lap Dung Minh, yâni Viet - Minh ortaya çıkmıştır. Amaç, Japonları ve Fransızları kovmak ve Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni kurmaktır. Devrimci nüve, ilk kez kendisine politik bir çizgi çizmiş ve Giap ilk gerilla hareketini organize etmiştir. Giap, dört yıl gibi kısa sürede 34 kişiden ibaret olan ilk gerilla grupunu akıl durdurucu bir sabır ve inatla, güçlü ve düzenli bir Viet - Minh ordusu haline getirmiştir. Giap, bu başarıya Çin modelinden esinlenerek ulaşmış ve şu basit, fakat kesin ilkeyi asla gözden kaçırmamıştır: Ulus bütünüyle faşizme karşı harekete geçirilmelidir. Burada söz konusu olan topyekûn, yediden yetmişe bir seferberlik, bir halk seferberliğidir.

25 Ağustos 1945'te Japon yenilgisinden on gün sonra Viet - Minh bütün Vietnam'a hâkim durumdadır.

Ne var ki, 16 ay sonra Fransız kuvvetlerinin karşı çıkışıyla Ho ve Giap, yine dağlara çekilmek zorunda kalacaklardır. Böylece Vietnam'da biri kuzeyde Viet Minh, öbürü Güneyde milliyetçiler tarafından sürdürülen iki savaş ortaya çıkmıştır. Üç yıl sonunda güneyde iyi organize olamayan milliyetçiler, Fransız kuvvetleri tarafından safdışı edilmişlerdir. Fransız kuvvetleri bu fırsattan yararlanarak bütün güçleriyle kuzeye yükleneceklerdir, ama Çin'in 1949'da zafere ulaşması, durumu tamamen değiştirmekte gecikmiyecek ve Giap'ın ordusu gelişme ve güçlenme imkânına kavuşacaktır.

Menfadaki Ho'nun hükûmeti ve Giap hemen kolları sıvamışlar, gerillacıları yetiştirmek için çeşitli merkezleri harekete geçirmişlerdir. Giap, Ordusu'nun kayıtsız şartsız lideri, tek güvenidir. Ho, politikanın, Giap askeri stratejinin dehasıdır. Giap, düzenli ordu yanısıra, bölgesel gerillaların da kurucusudur. Bu halkın doğrudan doğruya savaşa katılmasıdır.

VO NGUYEN GİAP
— Efsanevi gerillacı —

Giap, dün Fransızlara olduğu gibi, bugün de Amerikalılara aynı savaş metodunu uygulamaktadır. Yani, topyekûn halk savaşı... Böylece Amerikalılarla onların uydularının 1 milyon kişilik kuvveti karşısına 14 milyon Vietnamlı, yani topyekûn halk çıkmaktadır. İkmâl, bisikletler dahil akıl almaz, fakat son derece etkin araçlarla yapılmakta, gerillacılar ormanları, bataklıkları tutmakta ve sadece düşmana öldürücü darbeler vurmak için ortaya çıkmaktadır.

Fransız sömürge ordusunu Dien Bien Fu'da misli görülmemiş bir hezimete uğratarak bağımsızlık savaşlarına yeni bir nefes getiren Giap, yenilmesi imkânsız olan topyekûn halk savaşının ender dehalarından biridir. Amerika'nın bugün başedemediği adam işte budur!

Kuzey Vietnam halkı tarlada çalışırken bile düşmana karşı silâhlıdır.

renin köylülerle bu kaynaşması, yüksek derecede türdeş bir toplumu oluşmasına yol açacaktır. Kuzey Vietnam'da insan eşitliği, teori ya da prensip halinden çıkıp bir olgu halini almıştır. Dikkati çeken bir diğer husus da, savaşın gerçek bir halk sanatı yaratmış olmasıdır. Duvarlara elle çizilen çok sayıda resimler bu halk sanatının ürünleridir.

● **Batıda bir çok kimse, Vietnam'ın Amerikan saldırılarına nasıl dayanabildiğini sormaktadır. Vietnam'lılar açısından Amerikalılar yenilmez görünmekte midir?**

— Hayır... Vietnam'lı için Amerika'nın yenilmezliği söz konusu değildir. Savaşı iyi izleyenler, Amerika'nın savaş gücünün bir mitten ibaret olduğu kanısına varırlar. Size bir örnek vereyim: Stratejik bakımdan büyük bir önem taşıyan, güneye açılan Hamrong köprüsünü aylarca bombalayan Amerikalılar, bu köprüyü yıkmayı başaramamışlardır. Bunu Vietnam'lıların etken savunma formüllerine bağlıyorum. Kuzeyliler, Amerikan uçaklarına karşı makineli tüfekler, toplar ve nihayet SAM füzeleriyle başarılı bir savunma yapmaktadırlar. Vietnamlılar aslâ mağlûp edilebilecek bir duruma düşmemişlerdir ve düşeceklerini de sanmıyorum.

● **Başbakan Pham Van Dong ile uzun konuşmalar yaptığınızı sanıyoruz. Bu konuşmalarda özellikle Kuzey Vietnam'ın siyasal durumu hakkında edindiğiniz izlenimler nelerdir?**

— Pham Van Dong ile tümü yedi saati bulan üç ayrı mülâkatta bulundum. Kuzey Vietnam'lıların tutumunun çok açık olduğu kanısına vardım. Amerika'lıların 1954'ten beri 25 defa siyaset değiştirdikleri gözönüne alınırsa, Kuzey Vietnam'lıların tutumu Amerika'ya çok monoton görünebilir. Oysa Amerika'lıların hiçbir anlaşma ortamı getirmediğini ileri sürdükleri bu politikanın koşulları basit ve açıktır: Amerikan bombardımanının kayıtsız, şartsız durdurulması, Milli Kurtuluş Cephesi'nin tanınması ve Vietnam'ın terkedilmesi... Amerika, Hanoi'nin bu koşullarını sisler arkasına itip dünya kamuoyunda bunların açıkça bilinmesini engellemeğe çalışmaktadır. Zira bilmektedir ki, Kuzey Vietnam'ın ileri sürdüğü bu koşullar değişmiyecektir. Bir takım liberal görünüşlü kişiler, Kuzey Vietnam'ın barışa yanaşmayacak kadar sert ve mantıksız bir politika güttüklerini ileri sürmektedirler. Ama Vietnam'lılar 1954'ü unutmamaktadırlar. O tarihte de barışın kurulmuş olması gerekiyordu. Oysa olanlar meydandadır. Vietnam'lılar bu defa aynı duruma düşmek istemiyorlar. İşte bu yüzdendir ki, tam bağımsızlıktan geçen bir barış istemektedirler. Sadece biçimsel bir barış değil, ne bahasına olursa olsun, gerçek bir barış!

● **Milli Kurtuluş Cephesi'nden Nguyen Van Tien ile de mülâkat yapmışsınız. Bu konuşmalarda, geleceğin bağımsız Güney Vietnam'ı hakkında bir fikir edinebildiniz mi?**

— Nguyen Van Tien açıkça belirtmiştir ki, geleceğin bağımsız Güney Vietnam'ı komünist, hattâ belki sosyalist bile olmayacaktır. Tien, bağımsızlık sağlandıktan sonra demokratik serbest bir seçimle halkoyunun millet meclisini kuracağını ve seçilecek hükûmetin de büyük bir ihtimalle bir «milli koalisyon» hükûmeti olacağını belirtmiştir. Amerika bu sözlerin bir taktik eseri olduğunu iddia etse de, Güney Vietnam'ın özel şartları, kurtuluştan sonraki ilk aşamalarda bu durumu gerektirmektedir.

● **Vietnam'lılar zaferin gerçekleşmesini ne ölçüde kendi çabalarına ve ne ölçüde de ABD'deki gelişmelere bağlamaktadırlar?**

— Vietnam'lılar, her zaman birinci cephenin güneyde, ikinci cephenin kuzeyde ve ondan sonraki faktörlerin de ABD'deki savaş aleyhtarı hareket-te ve zenci başkaldırmasında olduğuna inanmaktadırlar. Ancak, savaşın Washingtonda kazanılmayacağı, bu son faktörlerin uzun vadede yararlı olabileceği fikrinde birleşmektedirler. Amerikan zenci hareketinin lideri Stokeley Carmichael Kuzey Vietnam'a geldiği zaman büyük bir ilgi ve hayranlık toplamıştı. Ancak bir çok Vietnam'lı, zenci hareketinin ırkçı yönü üzerindeki endişelerini gizlememişlerdir. Korkuları ,bu hareketin ideolojik bakımdan fazla bir içerik taşımadığıdır. Amerikan proletaryasının kısa vadede bir ayaklanmaya gitmesini bir hamhayâl olarak düşünmektedirler. Bununla beraber, sosyalizmin ergeç Amerika Birleşik Devletleri'ne de ulaşacağı inancındadırlar.

● **Vietnam'ı ziyaret etmeden önceki fikirlerinizde bu seyahatten sonra köklü bir değişiklik olmuş mudur?**

— Evet... Kuzey Vietnam'da karşılaşmış olduğum toplum ile karşılaşabileceğimi önceden tahmin etmemiştim. Hattâ komünist toplum hakkındaki görüşlerim bile değişti. 1954'te sosyalizm ve bağımsızlığın bir arada kuruluşu bence çok önemlidir. Bu, hükümetin arkasındaki halk desteğinin kaynağını göstermektedir. Havatımda ilk defa olarak Vietnam'da fikirlerin ne kadar etkili olabileceğini gördüm. Kuzey Vietnam'lılar sadece bir savaşı değil, özgürlüğe giden bir mücadeleyi yürüttüklerine içten inanmaktadırlar. Ortaya atılan sloganlar derinden hissedilerek, inanılarak oluşturulmaktadır. Sanırım ki, bu da kahramanlıklarını izah edebilecek yegâne unsurdur. Sovyet ve Çin yapısı silâhlar olmaksızın Amerika'ya karşı bu direnişi yürütemeyecekleri muhakkaktır. Ancak bu ideolojik inançtan yoksun olsalardı, Amerika'ya yine direnemezlerdi... Bunların her ikisi de gereklidir ve Vietnam'da her ikisi de vardır.

işçi

ihanetteki sendikalara işçi baş kaldırıyor!

Kemal SÜLKER

Zonguldak olaylarının gerçek nedeni, elbette ki partizan yönetim, yasalara aykırı düşük ücret, çıkarcı sendikacıların partizan bir yönetime güvenerek, üyesi olmayanlardan milyonları bulan aidat kesme alışkanlığı ve benzeri nedenlerdir. Kanunları, yalnız kendilerine yaradığı vakit hatırlayanlar, kanunlara aykırı idari tutumların nelere yol açacağını herhalde bilmiş olsalar gerektir.

Zonguldak ilinin Ereğli ilçesinde olup bitenlerin en son halkasından birisi, İçişleri Bakanlığına çekilen bir telgraftır. Bu telgrafın son cümlelerini beraberce okuyalım:

«...Ereğlide başka adamlarınız vasıtasıyla gerekli tahkikatı yaptırmanız, bir buçuk senedir Ereğli işçisine A.P. Milletvekili Kaya Özdemir'in sendikasına bağlamak için ne kadar baskı ve haksızlık yapıldığını, neticede Erdemir işçisinin bu sendikadan kurtulmak için nasıl kararlı olduğunu açıkça göreceksiniz.»

Türkiye Maden — İş Sendikasının Ereğli Şube başkanı Fikri Yıldızın bu telgrafı şöyle bitiyor:

«Valinin, Kaymakamın, hatta sizin bu mevzudaki tutumlarınız, çıkacak hâdiselerin baş sebebi olacaktır.»

Gerçekten de 11 Şubat Pazar günü, Metal — İş sendikasından kurtulmak için kanunlara ve sendika tüzüğüne uygun olarak olağanüstü kongre yapan işçilerin toplandığı Belediye sineması salonu ve çevresinde Ankaradan götürülen 100 kadar toplum polisi, Zonguldaktan getirilen jandarma tugayı erleri ve Ereğli Bahriyelileri güvenlik tedbirleri almışlar, Zonguldak Valisi de Ereğliye giderek olağanüstü kongreyi, Kaymakamlık makamından izlemişti.

Bu aşırı ilgi, bu aşırı dikkat ve zahmetin nedeni neydi?

Ereğli Demir Çelik fabrikasında toplu sözleşmeyi Maden — İş yapmıştı. İkinci toplu sözleşme bitmeden Metal - İş, sözleşmeyi feshettiğini ve yeni sözleşme için teşebbüse geçtiğini ilân etti. Mahkeme, taraf olmadığı halde Metal—İş'in bu isteğini nedense yerinde gördü. Toplu sözleşme yetkisi üyesi en çok olana verileceği halde Metal — İş'in 1374, Türkiye Maden — İş'in 2800 üyesi olmasına rağmen hâkim, sözleşme yetkisini Metal — İş'e tanıdı. Oysa Metal—İş'in Notere gönderdiğini ve Maden — İş'ten istifa ettiklerini iddia ettiği 1180 kişi arasında uzun süredir cezaevinde bulunanlar, bir süre önce ölmüş olanlar ve fabrikada çalışmayan bülecilik yapan Osman Sadıklar vardı. Hattâ istifa dilekçeleri de yok, fotokopiler vardı. Bu haksız karara işçiler geniş tepki gösterdi. Sonunda bu kararı veren yargıç başka yere atandı.

Metal — İş, toplu sözleşme masasına oturdu. İşveren ne vermek istiyorsa, onunla yetindi. Daha önce işçilere vadettiği bir çok isteklerin hiç birini sözleşmeye alamadı. Bu kadar da değil. Kanunen geri alınması mümkün olmayan işçi haklarının bir kısmını işverene bıraktı! Bunu da öğrenen işçiler Metal — İş aleyhine 9 Nisan 1967 de sessiz yürüyüş yaparak Metal — İş'i protesto ettiler. Bunun üzerine Metal — İş, yürüyüşçülere öncülük yapanları toplu sözleşme imzasından sonra üye oldukları iddiasıyla sözleşmenin yüzde 7 - 8 oranındaki zamlarından yoksun bıraktı. Bu da işçilerin Metal — İş'e ve üyesi oldukları federasyonun Başkanı A.P. Milletvekili Kaya Özdemire karşı antipati duygularının güçlenmesine yol açtı.

İşçiler, direnme yoluna koyuldukça Metal — İş baskılarını arttırdı, işçileri tehdide başladı ve işçilere 7 kâğıda imza koydurarak sözleşmeden yararlanma imkânı olduğunu bildirdi. Ancak işçiler, Metal — İş'in işçi haklarına karşı tutumlarından yaka silkmeyi kanun yoluyla gerçekleştirmeye koyulunca Metal — İş, direnmenin öncülerini Onur Kuruluna verdiğini açıkladı. Bunlar: Yüksel Yılmaz, Mahmut Meriç, Kemal Şengül, Zeki Osmanoğlu, Ekrem Uzunhasanoğlu, Şendoğan Karabina, Uğur Savaş, Şevket Kararırmak'tı.

Bu işçiler, sendikanın olağanüstü kongreye gitmesini sağlamak için imza topladılar. Delege seçimin gidildi. Ancak Metal — İş, seçilen delegeleri değiştirdi. Bu hava içinde olağanüstü kongreye gidildiği halde görüldü ki Metal — İş 2000 liraya çıkacak bir kongre masrafını 29.000 lira olarak göstermiştir. Bazı şikâyetler, delegeler değiştirildiği halde önlenememiştir. Kongre Başkanlığını yapan Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı Osman İpek, sık sık konuşmacıları susturmuş, polis davet etmiş ve «kongreyi kapattım» dediği halde kongreye devam edilmiştir.

Bu usulsüzlüklerden sonra Metal — İş, tenkidcilerin işine son verilmesi yolunu denemiş, ancak Erdemir, bu çirkin davranışa âlet olmamıştır. Bu kez işçiler, olağanüstü kongreye gitmek ve Metal — İş'i feshederek Türkiye Maden — İş Sendikasına üye olmak kararına varmış ve imza toplamışlardır. 11 Ocak 1968 de olağanüstü kongre için işçiler imza toplayınca Metal — İş'ciler daha önce davranıp olağanüstü kongreye gitme kararı almıştır. Oysa Tüzüğe göre Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreye gidemezdi. Nitekim bu karar üzerine işçilerden Mehmet Özer, mahkemeye başvurdu, olağanüstü kongreye gitme yetkisi olmayan yönetim kurulunun kararını durdurdu.

Şimdi sıra, tarafsız idarenin tarafsızlığını bozan döneme geldi: 958 işçinin Olağanüstü Kongreye gitmek için imza vermesi ve yedi kişilik kongre komitesi seçmesinden sonra durum Kaymakamlığa bildirildi. Bu bildiriye Metal — İş'in iddialarına dayanarak itiraz edince Kaymakamlık, Metal — İş'in iddialrına dayanarak Kongreye gidenlere cevap vermedi. İşçiler 11 Ocak tarihli yazılarına cevap vermeyen Kaymakamlığa 15 Ocakta yine başvurdular. Bu kez Kaymakamlık «İş Mahkemesine başvurunuz» yollu bir karşılık verdi.

Kongre Komitesi başkanı Yüksel Yılmaz'ın Kaymakama cevabı şu oldu:

«Bizleri kanun hükümlerinden bihaber kabul ederek «İş Mahkemesine müracaat etmeniz gerekmektedir» yolunda emredici mahiyetteki ifadenizle yetki hudutlarınızın tamamen dışına çıkmış bulunduğunuzu hatırlatırız.

İşçi sorumluluklarına sırt çevirmiş, kanun ve tüzük hükümlerini çiğneyerek meşruiyetini kaybetmiş Metal — İş Sendikası yönetim kurulunun asılsız iddialarını olduğu gibi kabul ederek olağanüstü kongreye gidemeyeceğimizi bildirmeniz tarafsız idare âmirliği sıfatı ile kabili te'lif değildir.»

Ancak Metal — İş'ciler hükümetin kendilerinden yana olduğunu iddia ediyor ve bakanların adını kullanarak işçilere partizanca baskı yapıyordu. Bunun üzerine işçilerin kongre komitesi Sanayi ve Çalışma Bakanlarına birer telgraf çekerek şöyle dedi:

«Metal — İş yöneticilerinin kanunsuz davranışlarının hâmisi olup olmadığınızın kamuoyuna duyurulmasında gerek hukuk nizamı açısından ve gerekse iştigal ettiğiniz bakanlık itibarı yönünden sayısız faydalar vardır.»

16 Ocak günlü bu yazıdan sonra Olağanüstü kongre isteyenler 22 Ocakta Kongre ilânlarını yayınladılar, 277 delege seçtiler. Kongreye tam hızla gittiler. İşte bu sırada Metal — İş'in bildirisi, hem kendisinin ne anlayışta olduğunu, hem de olayları nasıl tahrif ettiğini işçilere daha iyi anlattı. Bildirilerinde diyorlardı ki:

«Memleketseverliğin ağır basmasındandır ki olabilecek ve benzeri hâdiselerin (Yâni Kozlu olaylarının) **önüne geçmek için elbette ilgili merciler haberdar edilmiştir. Milli servetin hiç bir zaman kasdı mahsusede heba ve çarçur edilmesine taraftar değiliz ve yapmak isteyenlere de mani oluruz.**

Arkadaşlarımız hafızalarını yoklarsa hatırlayacaklardır: Bir sendikanın işyerinde ekseriyette olduğu devrede (yani Maden — İş' in sözleşme yaptığı dönem) **Amerikan düşmanlığı yaratılmış ve Türk Amerikan işbirliğini temsil eden el sıkışmaları makineler üzerinden sökülmüştür. O gün elsıkışmalarını makinelerden sökenler, öbürgün makinelerin tahrib edilmesi zeminini hazırlıyorlar. Bin şükür olsun ki, vatansever işçi arkadaşlarımız buna müsaade etmediler.»**

Morrison firmasının işçiye kan kusturduğu bir sırada Yapı — İş sendikası Ereğli'de miting yaparken vuku bulan bu el sıkışmaları silme olayını, böylece tahrif edenler, kendilerinin sömürücü yönetimlerine karşı çıkan işçileri Lüdistlikle suçlayacak kadar bilgisizdiler, gözleri ve beyinleri kararmıştı.

Ne yapıtlarsa olmadı ve 11 Şubat 1968'de işçiler olağanüstü kongreye giderek Metal — İş'i feshettiler ve Türkiye Maden — İş Sendikasına katılma kararı aldılar. İşte, bu sonucu sezen yöneticiler, Metal — İş yararına bir hava yaratmak için bütün güçlerini ortaya koymuşlardı. Ama işçileri caydırmak mümkün olmadı. çünkü işçiler, Kongrede okudukları raporlarında neden Metal — İş'i feshedip, Türkiye Maden İş'e katılma kararı aldıklarını gayet açık anlatmışlardı.

Kongrede beş kişilik bir kayyum heyeti seçildi. Vali, bu heyetle görüşmek istemedi, müracaatı reddetti. Maden — İş Bölge Merkez Şubesi Başkanı Fikri Yıldızla beraberinde DİSK yöneticilerinden Mehmet Alpdündar olduğu halde konuşmayı kabul etti. İşçiler Valinin bu tutumunun nedenini iyi anladılar. Fikri Yıldızla yapılan konuşmada vali, tarafsız bir idarenin soğukkanlılığını kaybetmiş ve sert tartışmalara girişmişti. Metal-İşçilerini bu kesin yenilgiden kurtarmak için harcanacak akıl vermeler, öğütler ve çeşitli baskıların sonuç vermeyeceğini bilmek gerekir.

Ve birgün, çıkarcı sendikacıların tümü ve de Metal — İş'in üst tabaka yöneticileri tası tarağı sendikacılık alanından toplayacaklardır, gidiş o mutlu gidiştir.

SAMET VURGUN'A

Nihayet şehrine gelebildim,
ama geç geldim, Samet,
görüşebilemedik,
bir ölüm boyu geç geldim.
Teypteki sesini
dinlemek istemedim, Samet.
Ölülerin, büsbütün ölmeden,
resimlerine bakmam.
Ama, gün gelecek
seni de senden büsbütün
ayıracağım, Samet,
saygılı hatıralar dünyasına
gireceksin.
Kabrine çiçek de koyabileceğim
gözüm yaşarmadan.
Sonra, gün gelecek
senin başından geçen iş,
benim de başımdan geçecek,
Samet.

Nâzım Hikmet
25.2.1957 Bakü

Nâzım Hikmet'in hiçbir yerde yayınlanmamış şiiri

Büyük Türk Şairi Nâzım Hikmet'in, şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bir şiiri geçenlerde Azerbeycan'da «Edebiyat ve İncesanat» isimli dergide açıklanmıştır.

Dergide Abuzer İsmayilov ve Ehmet Elbruz imzasıyla bu konuda yazılan bir yazıda belirtildiğine göre, şiir tamamen bir raslantı sonucu ele geçmiştir.

Nâzım Hikmet, 1957'de Bakû Üniversitesi'nin çağrısına uyarak Azerbeycan'a gitmiştir. Ancak Bakû'da Nâzım Hikmet, kendisinin yakın dostlarından Azeri halk ozanı Samet Vurgun'un öldüğünü öğrenmiş ve büyük üzüntüye kapılmıştır. Azerbeycan'lılar, Nazım Hikmet'e Samet Vurgun'un son sözlerini teypten dinletmeyi teklif etmişlerdir. Fakat Nâzım Hikmet, aşırı üzüntü dolayısıyla bu teklifi reddetmiştir.

İşte, Nâzım Hikmet, ancak bugün ele geçmiş olan şiirini, hemen orada yazmış, fakat ne kimseye okumuş, ne de yayınlamıştır.

1957 yılında Bakû Üniversitesi, Nâzım Hikmet'e tüm şiirlerini Türkçe basmak istediğini bildirmiş ve yardımını istemiştir. Nâzım Hikmet bu teklife çok sevinmiş ve kaleme sarılarak Rektör Yusuf Haydar'a şu mektubu yazmıştır:

«Çok hürmetli Yusuf Haydar yoldaş!

Azerbeycan Üniversitesi'nin matbaasında şiirlerimi Türkçe neşretmek, beni tasavvur edemediğiniz kadar sevindirdi...

...Teşekkürümü bir kere daha bildiririm,

Sevgiler, saygılar ve muvaffakiyetler dileğiyle.

NÂZIM HİKMET»

Nâzım Hikmet, bu mektubun içine Samet Vurgun için yazdığı şiiri de koymuştur.

Ancak, bu mektup postalandığı sırada Rektör Yusuf Haydar ansızın öldüğü için, mektup ve şiir Abuzer İsmayilov ile Ehmet Elbruz'un eline geçmiştir.

İsmayilov ve Elbruz, Türkiye'de bir Nâzım Hikmet Müzesi kurulduğu takdirde, Nâzım Hikmet'in elyazısıyla yazılmış olan bu şiirin orijinalini seve seve oraya armağan edeceklerini de dergide açıklamışlardır.

HALKIN SESİ

Hazırlayan: Aşık İHSANİ

DILAVER

Geçen hafta Karadeniz'in ak insanı Atilla Aşut'tan bana bir büyücek zarf geldi. Zarfın içinde, kendi küçük ama eylemi büyük bir SAVAŞ gazetesi vardı.

SAVAŞ'ta, yürekleri avuçlarının içinde savaşanlar vardı. Savaşanların her sözü, Amerikan itlerinin, ve bu itlerin Anadolu'daki eniklerinin sağ gözlerinin orta üstüne inen birer yaman yumruk gibiydi.

Savaşçılardan biri halk şairiydi. Adı Mehmet Dilaver'di. Dilaver, Türkiyenin otuz bir milyon halkını şiirinde bir bilmece halinde sunuyordu.

Şairin bu uzun bilmeceli şiirinin dört kıtasını buyurun hep beraber çözelim:

BİLMECE

Ne işi var, ne damı
Ne tarlası, ne hanı
Ne şerefi, Ne şanı
Bil bakalım bu kimdir ?

Giysileri kıl şaldır
Çorapları çuvaldır
Tesellisi kavaldır
Bil bakalım bu kimdir?

Terkedilmiş bir maşa
Kaderiyle başbaşa
Yaslanmış kara taşa
Bil bakalım bu kimdir?

Doktoru yok hastadır
Hergün başı yastadır
Arslandır, kafestedir.
Bil bakalım bu kimdir?

AMERİKAN İŞÇİSİ DE ARTIK "HAYIR!,, DİYOR...

Bizim kiralık kalemler Amerikan'dan çok Amerikancı kesilerek Texas'lı Johnson'ın Vietnam *savaşını* hararetle desteklerken Amerika'nın içinde devrimci kuruluşlar, sendikalar ve gazeteler «savaş politikası»na şiddetle karşı çıkmakta, Washington'a en ağır tenkitleri yöneltmekten *kaçınmamaktadırlar.*

Amerika'da yayınlanan Birleşik Otomobil Sanayi İşçileri Sendikası'nın «Barış İçin İşçinin Sesi» Dergisi, Ocak sayısında işçi sınıfının Vietnam savaşı karşısındaki tutumunu şöyle tesbit *etmiştir:*

«Dünyadaki bütün örgütlenmiş işçi sınıfı, Amerikan AFL-CIO'su hariç, Vietnam'daki Amerikan savaş politikasına karşıdır. Amerikan işçi konfederasyonu resmi yöneticilerinin bu desteği, üyesi olduğu ICFTU (Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu)'na mensup diğer sendikalardan tecrit olması neticesini doğurmuştur. *Çünkü ICFTU üyesi AFL-CIO,* Amerikan hükümetinin bu savaş politikasına tam bir icazet verirken, ICFTU'nun diğer üye kuruluşları bu savaşa karşı cephe almışlardır. Bu husus, Barış İçin İşçi Öncülüğü *Kurulu'nun toplantısında* belirtilmiştir. ICFTU'ya mensup belllibaşlı işçi kuruluşları, bu barbarca savaşı ve Amerika'nın tırmanma siyasetini şiddetle protesto etmişlerdir.

Buna benzer sayısız protesto, *takbih ve çağrılar,* ICFTU üyeleri tarafından devamlı olarak yapılmaktadır. İngiliz İşçi Konfederasyonu, İngiliz Hükümeti'ni, Amerika'nın Vietnam'daki politikasını desteklemekten vazgeçmeğe dâvet etmiştir.

İsveç İşçi Konfederasyonu, Vietnam'daki durumun gittikçe kötüleşmesinden duyduğu endişeyi ifade ederek, bundan Amerika'nın sorumlu olduğunu belirten bir karar almıştır.

Batı Almanya İşçi Konfederasyonu, Alman Hükümeti'ne bir çağrıda bulunarak Vietnam'daki bu barbarca *savaşın* sona erdirilmesi için Alman Hükümeti'nin diplomatik ve politik bütün imkânlarını kullanmasını istemiştir. İtalyan İşçi Konfederasyonu da, Amerika'nın Vietnam halkına yaptığı işkenceyi *ve canice tutumunu* şiddetle takbih etmiştir. Buna benzer bildiri ve kararlar Danimarka, Belçika, Fransa, İrlanda, Norveç, Avusturya gibi batı ülkeleri işçi hareketleri tarafından da devamlı olarak *yayınlanmaktadır.* Asya'nın işçi teşkilatları da Amerika'nın Vietnam politikasını şiddetle yermektedir. Bu arada, Japonya, Hindistan, Seylan ve Avustralya sendikaları da bu politikayı şiddetle protesto etmektedirler. *Kuzey Afrika'dan Tunus,* Cezayir, *Fas* ve Mısır sendikaları da *seslerini yükseltmişlerdir.* Latin Amerika'da katolik sendikalar bile bu çeşit protestolara girişmişlerdir.»

Öte yandan, yine Amerika'da yayınlanan diğer gazeteler de Johnson'ın savaş politikasını desteklediği için AFL-CIO'yu şiddetle yermektedirler. İşte bazı Amerikan gazetelerinden *seçmeler:*

BUSİNESS WEEK: Geçen hafta işçiler başkan Johnson'un Vietnamdaki savaş politikasını ve *AFL-CİO'nun* bu politikayı desteklemesini şiddetle *yermişlerdir.* 60 işçi teşkilatının katıldığı Chicago'daki toplantıda, bombardımanların derhal durdurulması ve barış için müzakerelere girişilmesini talep etmişlerdir. Toplantı, işçi hareketinde Vietnam savaşı konusunda bölünme olduğunu göstermiştir. AFL-CİO içindeki sendikalar arasında bu *savaş ve bombardımanlara* karşı güçlü bir muhalefet yer almıştır.

THE WALL STREET JOURNAL: *Amerikan işçi hareketinin* (AFL-CİO) Vietnamdaki savaşının desteklendiğini belirten yöneticilerine karşılık diğer kademeleri arasında şiddetli bir muhalefet belirmiştir. Chicago'da yapılan bu işçi toplantısı *AFL-CİO'nun tutumunu* daha da sarsmıştır. Bu toplantıya katılan işçi liderleri, Meany'i bu destek politikasından vazgeçirmekten çok, Bay Johnson'u Vietnamdaki politikasından vazgeçirmeğe yöneltmişlerdir

THE CAPITAL TİMES: 550 sendika liderinin Chicago üniversitesindeki toplantısında işçilerin barış için *daha anlamlı* ve etkili bir rol oynama istekleri gerçekten ümit vericidir. Bu, AFL-CİO'nun başkanı George Meany hiyerarşisinin kırılması anlamına gelir. Aynı zamanda George Meany'nin doğum *yıldönümünü kutlamak* için evine hayret verici bir ziyaret yapan başkan Johson'un bu tutumundan da rahatsız oldukları bir gerçektir bu liderlerin. Bu ziyaret, işçi liderlerine, bir ihtar olmuştur. İşçi *hareketindeki bu muhalefet* Chicago'daki toplantının da gösterdiği gibi ümit verici bir şekilde gelişmektedir.

ST. LOUİS POST-DISPATCH: Vietnamdaki Amerikan savaş politikasının değişmesi gerektiği inancının kamu oyunda gittikçe yaygınlaştığı bu sırada işçi hareketinin bu kanaati paylaşmaması doğrusu şaşılacak bir *durum* olurdu. Nitekim, şimdi Amerikan barış için işçi öncülüğü kurulunun yaptığı toplantıda yapılan konuşmalar işçi hareketinde, diğer halk tabakalarında *olduğu* gibi yaygın bir savaş muhalefetinin güçlendiği müşahede edilmektedir. Bay Meany kadar Bay Johnson da bu durumdan memnun değildirler. Fakat or*tada gerçek* ...

NATİON: 11, 12 aralığa kadar amerikan barış hareketi yalnız kiliseler, akademik çevreler ve gençlik kuruluşlarını kapsıyordu. Amerika'nın en önemli ve güçlü toplum gücü olan işçi hareketi bu kampanyada yer almıyordu. AFL-CİO yöneticileri Vietnam ve Güney Asyada izlenen amerikan savaş *politikasını desteklemeği* tercih etmişlerdi. Fakat şimdi buna karşı güçlü muhalefet işçi sınıfından gelmeğe başlamıştır. Yapılan barış için işçi öncülüğü toplantısı Amerikan işçi hareketinde tek bir *görüşün olmadığını ortaya çıkarmıştır.* Bu savaş konusunda işçi hareketinde bir mücadele yer almaktadır. Sendikal harekette beliren bu güçlü muhalefet bir program getirmektedir ortaya ve bu toplantı bunun ilk adımıdır.»

Nur'un Şûlesi!

Şûle Yüksel Şenler'in aramızdan, Türk milletinin içinden, hariminden zuhurunu Türk vicdanının, Türk nezahatinin ve İslâm içinde Türk mücahadesinin bir tezahürü ve yeniden doğuşu olarak kabul ediyoruz.

Ne mutlu size Şûle Hanım ki, siz nûrun müdafaasındasınız, nûrdasınız, nursunuz.

Siz zayıf, nahif ve zarif genç omuzlarınıza İslâmın cihadını yüklenmişsiniz. Sizi görüp heyecanlanmamak *mümkün değil, sâkin ve derin* bakışlarınızda öyle bir iman, öyle bir cevher var ki.

Siz, şerefi islâm, izzeti islâm ile müşerref ve izzetli bir hanımefendisiniz.

MÜNEVVER AYAŞLI
(Sabah — 9.2.1968)

PATATES KAFALILAR!

Konferanslara gelirler. Birbirini ezerek, birbirinin üstünden atlayarak ve patates yığını kafalar içinde yer alarak... Aralarında İslâm vecd ve aşkını dâva ve hamlesini temsil eden küçük ve aziz zümre müstesna, bu kafa kâğıdı müslümanlarının konferanslardan anladığı, Karagöz *oyunundan ileriye* geçmez.

NECİP FÂZIL KISAKÜREK
(Bugün — 11.2.1968)

Şahlanan imanlarıyla binlerce hanım ve (dışarıda) erkek, konferansı üç saat müddetle ayakta dinledi. Bediüzzaman hazretlerinin «Evet, ümitvar olunuz. İstikbal inkılâbatı içinde en büyük ve gür seda İslâm'ın sedası olacaktır» sözü günden güne değerlenmekte. Evet ümitvar olunuz. İmanlar şahlanıyor. Ve bir millet uyanıyor!

ŞÛLE YÜKSEL ŞENLER
(Bugün — 15.2.1968)

haftanın karikatürü

ABDÜLHAMİT — Ooo... Oooh!... Memlekette jurnalcılık benim çağımdakini geçmiş...

Ama ne güzel!

Sayın Başbakan Demirel, Senato'da Türkiye'nin tümü üzerinde konuştu. Ama ne güzel *konuştu! Bugünün edebî* dili için örnek sayılacak bir Türkçeyle umumî efkârın en hassas noktaları üzerine dokundu. Sayın Demirel, siyasî felsefesi, zarif esprisiyle, çok geniş memleket bilgisiyle, istatistiklere dayanan son derece açık ve müsbet fi*kirleriyle karşısındakile*rin demagojilerinden vakalayarak nezaket ve tatlılıkla konuştu.

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis - 13.2.1968)

A N T * Haftalık Dergi * Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN * Sahibi ve Genel Yayın Müdürü DOĞAN ÖZGÜDEN * Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR * Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN * İdare yeri: CAĞALOĞLU Başmusahip Sokak, Emek Han 16/31 İSTANBUL * Telefon: 27 81 09 * Posta Kutusu 934 SİRKECİ — İSTANBUL * Ankara temsilciliği Tel: 13 40 20 *

Dizgi ve Baskı: VATAN MATBAASI * Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 * İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara Cad. 34 İSTANBUL. Tel: 27 89 49 * Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç aylık 15 lira * İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. * Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Liradan kabul edilmektedir...